

KOP SOLĪ

8. lpp.

Juris Šmits,
skolas direktors

JŪNIJS/JŪLIJS 2020 | #6/7 (1117/1118) | WWW.LNS.LV

LNS SIMTGĀDES GRĀMATAS ATVĒRŠANAS SVĒTKI

27. maijā LNS ēkā uz LNS simtgades grāmatas *Laika zīmes* atvēršanas svētkiem pulcējās LNS domnieki un citi viesi. Uz grāmatas atklāšanu bija ieradusies arī tās autore AUSMA MUKĀNE. Viņa pastāstīja par grāmatas tapšanas gaitu (par to lasiet intervijā ar autori – red.).

LNS prezidente Sandra Gerenovska A. Mukānei pateicās par lielo un labi paveikto darbu, pasniedza ziedus un suvenīru – krūzīti ar LNS simtgades simboliku. Slavināta tika arī Līga Pauniņa, kas daudz palīdzēja grāmatas tapšanā, ieskenējot vēsturiskas fotogrāfijas, sniedzot informāciju u.c.

Jāatzīst, grāmata tiešām iespaidīga – 384 lappuses, biezos, greznos vākos. Tajā apkopota LNS vēsture no pirmsākumiem līdz pat simtgadei. Grāmatā ir daudz fotogrāfiju, ļoti daudz vēsturisko faktu, personību, datumu u.c.

LNS viceprezidente Inese Immure uzsver, ka tik apjomīga grāmata par mūsu organizācijas darbību sagatavota pirmo reizi: “Grāmatas sastādītāji ļoti veiksmīgi izdevies apkopot LNS 100

darbības gadu notikumus. Šajā grāmatā dzirdīgo sabiedrības daļa var gūt priekšstatu par nedzirdīgo organizācijas darbību, par nedzirdības jautājumiem. Mēs paši esam dažādās tikšanās reizēs gan valsts, gan pašvaldību līmenī konstatējuši, ka dzirdīgajiem trūkst informācijas par mūsu organizāciju, par nedzirdīgiem cilvēkiem. Grāmata var kalpot arī kā mācību materiāls, kur dzirdīgiem gūt ieskatu nedzirdīgo pasaulē.”

Grāmata pasniegta visiem LNS domes locekļiem un katrai biedrībai. Tāpat šī grāmata vēlāk tiks dāvināta LNS Goda biedriem un LNS draugiem, sadarbības partneriem, to skaitā augstām amatpersonām.

Pārējie interesenti varēs šo grāmatu iegādāties Nedzirdīgo dienā un vēlāk uz vietas Nedzirdīgo savienībā. Tā ir lieliska dāvana tiem, kuri grib vairāk uzzināt par Latvijas Nedzirdīgo savienību. Grāmatas cels LNS prestižu, jo tā pārliecinoši parāda, cik LNS ir sena un varena organizācija. ●

ŽURNĀLISTE UZRAKSTA GRĀMATU PAR LNS

Latvijas Nedzirdīgo savienībai 27. maijs bija nozīmīga diena. Mūsu Baltajā namā sapulcējās LNS dome un viesi, lai svinētu LNS simtgadei veltītās grāmatas *Laika zīmes* atvēršanas svētkus. Šīs dienas galvenā varone bija grāmatas autore Ausma Mukāne, kura par savu milzīgo darbu tika attiecīgi godināta. Tagad arī viņai pašai ir nozīmīga loma LNS vēsturē. *Kopsolī* aicināja autori uz sarunu par šīs grāmatas tapšanu.

Kā jūs uzzinājāt, ka Latvijas Nedzirdīgo savienība (LNS) meklē autoru grāmatai par LNS?

Filozofiski spriežot, apliecinājās senā gudrība, ka ikviens darbs atrod savu darītāju. Praktiski tas notika, kad 2019. gada sākumā pie manis vērsās toreizējā Labklājības ministrijas (LM) projektu vadītāja un pieredzējusi sociālā darba speciāliste Ārija Baltiņa, jautājot, vai es būtu ar mieru veikt šādu darbu. Pie viņas ar šo vajadzību – līdz LNS simtgadei 2020. gada 19. maijā izveidot tai veltītu grāmatu – bija vērsusies biedrības prezidente Sandra Gerenovska. Tā tikām “savesti kopā”.

Turpinājums 14. lpp.

“Lai par kaut ko spriestu, ir jāzina un pašam daudz kas jāredz.”

KOPSOLĪ LASIET

1. – 5. OFICIĀLĀS VĒSTIS

- LNS simtgades grāmatas atvēršanas svētki
- LNS domes lēmumi
- LNS vadības aktivitātes
- Kā strādājušas biedrības 2019. gadā
- Biedru statistika 2019. gadā

6. – 7. RĪGAS REĢIONĀLAJAI BIEDRĪBAI – 100

- Kā attīstījusies Rīgas reģionālā biedrība (RB)
- Ieskats Rīgas RB 14 grupu vēsturē

8. – 9. NUMURA INTERVIJA

- Direktors no divdesmit pieciem gadiem - intervija ar Rīgas Raiņa vidusskolas direktoru Juri Šmitu

10. – 11. NODARBINĀTĪBA UN HOBIJI

- Sieviete metāla pasaulē – Māra Salaciete strādā uzņēmumā *Scandicast*
- LNS 2019. gada amatiermākslinieks Sergejs Soklakovs izvēlēties masiera profesiju
- Izšūšana ir hobijs un darbs Aleksandram Ribakovam no Rēzeknes

12. – 13. NEDZIRDĪGO KULTŪRA UN TEHNOLOĢIJAS

- Nedzirdīgie cilvēki: kultūra, valoda un citādošana
- Piecas 2019. gada inovācijas nedzirdīgiem cilvēkiem

14. – 15. IESKATS LNS VĒSTURĒ

- Žurnāliste Ausma Mukāne uzraksta grāmatu par LNS
- Jūnijs un jūlijs LNS vēstures lappusēs
- Divkārtējais čempions Nikolajs Dambergs

16. DAŽĀDI

- Skaistākā daiļdārza un lauku sētas konkurss lasītājiem
- LNS darba laiki vasarā
- Jubilāri
- Līdzjutība

LNS DOME IEVĒL JAUNU VALDES LOCEKLI

Šogad pirmā LNS domes sēde sanāca 27. maijā. Tā ilga visu dienu, bet pārtraukumos notika jauniznākušās grāmatas *Laika zīmes* atvēršanas svētki un pīlādža un rododendru stādīšana LNS ēkas priekšā. Tas viss – par godu LNS simtgadei!

Domes sēdē ātri tika apstiprināts LNS 2019. gada pārskats ar 2 794 004 eiro ienākumiem un 2 947 539 eiro izdevumiem. Dome nolēma apstiprināt LNS 2019. gada budžeta izpildi.

Tad nāca kārtā 2020. gada budžetam, kurā jau veikti pirmie grozījumi. Dome nolēma apstiprināt LNS 2020. gada budžeta 1. grozījumus ar 3 050 934 eiro ienākumiem un 3 014 378 eiro izdevumiem. Plānotais atlikums uz 2021. gada 1. janvāri ir 418 641 eiro.

LNS viceprezidente Brigita Lazda informēja domniekus par LNS 2019. gada statistiku (skatīt 5. lpp.). Dome informāciju pieņēma zināšanai un saistībā ar statistiku pieņēma vēl vairākus lēmumus.

Tika uzdots visām LNS reģionālo biedrību valdēm turpināt personu ar dzirdes zudumu, kuri nav LNS biedri, apzināšanu un iekļaušanu LNS.

Dome uzdeva LNS valdei izstrādāt kārtību "Par LNS biedru uzņemšanu, to uzskaiti, izslēgšanu un LNS biedru grāmatīnām" līdz 2020. gada 31. decembrim.

Tika pieņemts lēmums, ka vajag uzlabot un pilnveidot LNS biedru uzskaites datu bāzi līdz 2020. gada 31. decem-

brim.

Tālāk B. Lazda informēja par LNS reģionālo biedrību valžu organizētajiem pasākumiem 2019. gadā, nodrošinot LNS biedriem dažādas kultūras, izglītojošos un brīvā laika pavadīšanas pasākumus (skatīt nākamo lapaspusi).

Domnieki informāciju pieņēma zināšanai, bet izskanēja vēlme biedrībām organizēt kaut ko jaunu, vēl nebijušus pasākumus. Ir jāmeklē jaunas idejas, jauni aktiermākslas izpausmes veidi.

Dome nolēma izteikt LNS reģionālo biedrību valdēm paldies par veikto darbu. Valdēm jāturpina piesaistīt lektoros no valsts, pašvaldību un citām institūcijām, kā arī sadarboties ar citām nevalstiskajām organizācijām (NVO). Valžu darbu arī turpmāk uzraudzīs viceprezidente B. Lazda.

LNS prezidente Sandra Geronovska informēja domi, ka 2019. gada 13. decembrī LNS saņēma valdes locekļa Jura Grunduļa iesniegumu par atbrīvošanu no LNS valdes locekļa pienākumu izpildes.

Saskaņā ar LNS statūtu 7.9.1. apakšpunktu LNS valdes locekļus atsauc un ievēl LNS dome. Savukārt valdes locekļu kandidatūras iesaka LNS prezidents.

Lai gan daži domnieki izteica nožēlu, ka Juris Grundulis atstāj darbu LNS un valdē, domei tomēr nekas cits neatlika, kā atsaukt viņu no LNS valdes locekļa amata pildīšanas ar 2020. gada 28. maiju.

J. Grunduļa vietā valdē ievēlēja LNS prezidentes ieteikto kandidatūru

Gundegu Paņko.

Ar LNS valdes 22.04.2020. lēmumu Nr. 3-7 „Par LNS 20. kongresa sasaukšanu” noteikts, ka **20. kongress notiks 2021. gada 14. – 15. augustā, Rīgā.**

Saskaņā ar LNS Statūtu 7.9.10. apakšpunktu LNS Dome nosaka pārstāvniecības normu, pārstāvju izvirzīšanas un ievēlēšanas kārtību uz LNS kongresu, tāpēc dome nolēma:

1. Noteikt sekojošu pārstāvniecības normu, pārstāvju izvirzīšanas un ievēlēšanas kārtību uz LNS kongresu:

1.1. Vienu delegātu no katriem 30 biedriem (saskaņā ar LNS reģionālo biedrību uzskaiti pēc stāvokļa uz 01.01.2021., bet ne mazāk kā divus delegātus no katras LNS reģionālās biedrības).

1.2. LNS biedru izvirzīšanai un ievēlēšanai pārstāvniecībai 20. kongresā:

1.2.1. 2020. gada septembrī – oktobrī organizēt LNS reģionālo biedrību valžu sēdes, kurās noteikt pārstāvniecības normas uz biedrību konferencēm;

1.2.2. 2020. gada novembrī – 2021. gada martā organizēt LNS reģionālo biedrību grupu pārvēlēšanu sapulces;

1.2.3. 2021. gada aprīlī – 2021. gada maijā organizēt LNS reģionālo biedrību konferences/kopsapulces.

2. Apstiprināt sekojošas procedūras 20. kongresā izskatāmo dokumentu sagatavošanai:

2.1. Apstiprināt 2021. gada jūnija LNS Domes sēdē atskaites ziņojumu LNS 20. kongresam un LNS 20. kongresa darba kārtības projektu;

2.2. Apstiprināt Inesi Immuri par LNS statūtu izstrādāšanas komisijas priekšsēdētāju.

Tā kā 20. kongresā tiks apstiprināta LNS darbības programma nākamajam periodam 2021. – 2025. gadam, tad programmas izstrādei dome apstiprināja šādas darba grupas:

1. Pieejamība. Vadītāja: Sandra Geronovska.

2. Cilvēkresursi un organizācijas kapacitātes stiprināšana. Vadītājs: Zigmārs Ungurs.

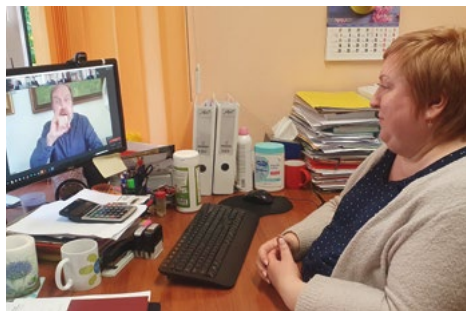
3. Zīmju valoda, izglītība un kultūra. Vadītājas: Inese Immure un Māra Lasmane.

4. Sociālie pakalpojumi. Vadītāja: Brigita Lazda.

5. Saimnieciskā darbība un finansējuma piesaiste. Vadītājs: Ainārs Osmanis. ●

LNS VADĪBAS AKTIVITĀTES

LNS PREZIDENTE SANDRA GERENOVSKA

21. maijā ar LNS dienas centra *Rītausma* vadītāju Guntu Birnīti attālinātā veidā apsprieda ar Rīgas domes (RD) Labklājības departamenta vadību organizatoriskos jautājumus par darbību COVID-19 laikā, kā arī pārrunāja nepieciešamos grozījumus noslēgtajā līgumā starp LNS un RD. Sēdē piedalījās arī citi dienas centra pārstāvji.

22. maijā piedalījās Labklājības ministrijas organizētajā aptaujā pētījumā "Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanas izvērtējums" ietvaros. Aptauja notika videozvanu platformā ZOOM ar mērķi noskaidrot cilvēku ar invaliditāti viedokli par konvencijas ieviešanu dažādās dzīves jomās. Aptaujas jautājumi ir par izglītības, nodarbinātības, veselības aprūpes, sociālo pakalpojumu un vides pieejamības jomu, kā arī sabiedrības, dažādu institūciju un iestāžu pārstāvju attieksmi pret cilvēkiem ar invaliditāti un par to, kā ir mainījusies cilvēku ar invaliditāti situācija dažādās dzīves jomās.

26. maijā sazinājās ar Aizsardzības ministriju par tās izstrādāto bukletu "Kā rīkoties krīzes gadījumā?". Šajā bukletā ir praktiska informācija Latvijas iedzīvotājiem, kā uzlabot savu un savu tuvinieku gatavību krīzes situācijām, bet nav ņemtas vērā cilvēku ar dzirdes zudumu specifiskās vajadzības. Aizsardzības ministrijai iesniegti priekšlikumi, kāda informācija būtu jāiekļauj šajā bukletā, lai to var izmantot nedzirdīgi un vārdzirdīgi cilvēki. Ministrijas pārstāve apsolīja par to padomāt, kā arī sagatavot informāciju zīmju valodā.

28. maijā kopā ar viceprezidenti Inesi Immuri piedalījās EUD organizētajā diskusijā ZOOM platformā (skat. attēlā). Tajā piedalījās Ziemeļvalstu un Baltijas (izņemot Igauniju) nedzirdīgo organizāciju prezidenti un citi pārstāvji. Diskusijai līdzī sekoja arī EUD valde. Tās galvenā tēma bija COVID-19 ietekme uz nedzirdīgo cilvēku ikdienas dzīvi. Prezidenti dalījās pieredzē, ar kādām problēmām saskaras nedzirdīgie, kādi ir labās prakses piemēri

un kāda ir negatīvā pieredze.

EUD prezidents Marku Jokinens uzsvēra, ka publiskajai informācijai par COVID-19 pandēmiju jābūt pieejamai visdažādākajiem cilvēkiem ar invaliditāti. Mums jāseko, lai īpaša uzmanība būtu pievērsta vienlīdzīgai piekļuvei veselības aprūpes un atbalsta pakalpojumiem, kas ikdienā nepieciešami cilvēkiem ar invaliditāti. Tāpat tika uzsvērts, ka ir ārkārtīgi svarīgi, lai pandēmijas laikā nedzirdīgajiem eiropiešiem vienmēr būtu pieejama pilnvērtīga un jēgpilna informācija zīmju valodā.

No 1. līdz 24. jūnijam LNS prezidente ir atvaļinājumā.

LNS VICEPREZIDENTE INESE IMMURE

28. maijā devās uz Rīgas Raiņa vidusskolu LNS valdes vārdā sveikt skolas direktoru Juri Šmitu 60 gadu jubilejā (skat. attēlā). LNS lepojas, ka jubilārs ir uzticīgs LNS biedrs kopš 1985. gada un sekmē pieejamu vidi nedzirdīgiem audzēkņiem vidējās izglītības iegūšanā.

9. jūnijā piedalījās Labklājības ministrijas rīkotajā tiešsaistes diskusijā par augstākās izglītības pieejamību. Diskusijā piedalījās Latvijas augstskolu mācībspēku pārstāvji un studenti, Izglītības un zinātnes un Kultūras ministriju pārstāvji, nevalstisko organizāciju, kas pārstāv personu ar invaliditāti intereses, pārstāvji un Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja Latvijā pārstāve. Ministrija ir uzsākusi darbu pie vadlīniju augstskolām par studiju vides un informācijas pieejamību izstrādes. Vadlīnijas mērķis sekmēt augstskolu izpratni par personu ar invaliditāti vajadzībām augstākās izglītības iegūšanā un rīcību studiju vides un procesa pielagošanai personām ar invaliditāti.

I. Immure informēja par pašreizējo situāciju: ar kādām grūtībām saskaras nedzirdīgie studenti, par viņu pieredzi augstākās izglītības iegūšanā un iepazīstināja ar ārzemju pieredzi.

Ministrija diskusijas laikā iegūtās atziņas apkopos un iekļaus Vadlīniju augstskolām par studiju vides un informācijas pieejamību saturā. ●

—Inese Immure

RĪGA TV 24 RAIDĪJUMS ZĪMJU VALODĀ

Aprīlī RīgaTV 24 ar tulkojumu zīmju valodā sāka piedāvāt TV raidījumu Uz līnijas (darbdienās pl. 18.30).

Kopā (aprīlī, maijā, jūnijā) par valsts finansējumu paredzēts surdotulkojums 30 raidījumiem *Uz līnijas*.

Diemžēl aprīlī un maijā visiem raidījumiem tulkojums bija nodrošināts sliktā kvalitātē – attēls bija neass jeb graudains un tulka lodziņš ļoti mazā izmērā, kas traucēja uztvert TV pārraidi.

Par sliktu kvalitāti SIA *LNS Rehabilitācijas centrs* valdes locekle Lilita Janševska vairākkārt mutiski aizrādīja *RīgaTV 24* kontaktpersonai. Atbilde bija, ka tā nav TV 24 problēma, bet nekvalitatīva signāla pārraide TV tornī.

Par zemu tulkojuma kvalitāti Inese Immure sūdzējās arī Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei (NEPLP). Bija saruna arī ar *RīgaTV 24* par to, pēc kādiem standartiem var novērtēt, vai tulka attēla kvalitāte ir laba vai slikta. Jāatzīst, ka šī problēma pastāv arī citās Eiropas valstīs. To, ka jābūt vienotiem standartiem, LNS norādīja arī ZOOM sapulcē ar EUD pārstāvjiem.

NEPLP norādīja, ka kanāla īpašnieki *AS TV Latvija* finansējumu (45 234 EUR) raidījuma uz *Uz līnijas* veidošanai ieguva konkursā "Par ziņu un informatīvi analītisko un pētniecisko raidījumu veidošanu un izplatīšanu nacionālajos komerciālajos elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos". NEPLP, piešķirot finansējumu, ņemusi vērā *AS TV Latvija* piedāvājumā solīto satura pieejamību personām ar dzirdes traucējumiem, tiešraidē nodrošinot surdotulkojumu. Tāpēc NEPLP lūdza nekavējoties nodrošināt surdotulkojumu atbilstošā kvalitātē. Tā no 1. jūnijā raidījuma *Uz līnijas* tulkojuma attēla kvalitāte uzlabojās.

NEPLP ir likusi *AS TV Latvija* kompensēt skatītājiem radītās problēmas – nodrošināt 18 papildu raidījumus ar surdotulkojumu jeb tādā apjomā, cik raidījumi jau demonstrēti. Redzēsīm, vai tas tā notiks.

Diskusiju raidījums *Uz līnijas* piedāvā iepazīt aktuālas un interesantas Latvijas personības. Tā atkārtotus var noskatīties internetā (https://ej.uz/uz_linijas). ●

KĀ STRĀDĀJUŠAS BIEDRĪBAS 2019. GADĀ

Kā biedrības strādājušas 2019. gadā? Kuri pasākumi bijuši vispopulārākie? Cik lielu finansējumu biedrības spējušas sev piesaistīt? Uz šiem interesantajiem jautājumiem atbildes sniedz pārskats par biedrību darbu 2019. gadā.

Statistikas pārskatā visi pasākumi iedalīti 3 blokos. **Pirmajā ir Informatīvi un izglītojoši pasākumi**, piemēram, lekcijas ar pieaicinātu lektoru, laikrakstu un žurnālu apskats, izstāžu, muzeju un citu kultūras iestāžu apmeklējums, ekskursijas u.c.

Otrajā blokā ir Kultūras un izklaides pasākumi, piemēram, balles, karnevāli, amatiermākslas aktivitātes, uzstāšanās ar priekšnesumiem, sarīkotās izstādes, tematiski pasākumi u.c.

Pārējie pasākumi ietilpst blokā Citi pasākumi, piemēram, sporta un veselīga dzīvesveida veicināšanas pasākumi, interešu klubi, pieredzes apmaiņas braucieni, viktorīnas, sarunas par nedzirdīgo dzīvi u.c.

Biedrību darbs tiek vērtēts arī pēc papildu piesaistītā finansējuma apjoma. Finansējuma piesaistē priekšgalā izrāvusies Smiltenes biedrība ar 3760,19 eiro. Seko Rēzeknes biedrība ar 3450 eiro. Citām biedrībām veicies šādi: Kuldīgas RB – 1730 eiro; Valmieras RB – 1580; Liepājas RB – 1642; Daugavpils RB – 1138,37; Ventspils RB – 580, bet Rīgas RB – 700 eiro.

Informatīvo un izglītojošo pasākumu skaits 2019. gadā biedrībās bijis šāds: Daugavpils biedrībā – 42 pasākumi; Smiltenes RB – 21; Kuldīgas RB – 15; Liepājas RB – 55; Rēzeknes RB – 31; Valmieras RB – 25; Ventspils RB – 34; Rīgas RB – 111. Rīgai tik daudz tāpēc, ka biedrībai ir 14 grupas un daudzas pašas rīko pasākumus, piemēram, Jelgavas, Tukuma, Jūrmalas un citas grupas.

Kultūras un izklaides pasākumu skaits visās biedrībās ir mazāks, jo tie ir lieli pasākumi, kas prasa nopietnu sagatavošanos, piemēram, lai sarīkotu izstādi vai noorganizētu karnevālu.

Bet visvairāk 2019. gadā bija tādu pasākumu, kuri ietilpst blokā Citi pasākumi. Daudz bijis veselību veicinājošu pasākumu, piemēram, nūjošana, peldēšana, rosīgi arī darbojušies interešu klubi. Lūk, šādu pasākumu skaits biedrībās: Daugavpils RB – 111; Kuldīgas RB – 139; Smiltenes RB – 53; Liepājas RB – 135; Rēzeknes RB – 78; Valmieras RB – 39; Ventspils RB – 45; Rīgas RB – 77.

Bet kā ar pasākumu apmeklētību?

Nevar, protams, salīdzināt pasākumu apmeklētāju skaitu dažādās biedrībās, jo katrā ir citāds kopējais biedru skaits un lielākajās biedrībās būs arī vairāk apmeklētāju. Bet var salīdzināt, ja aprēķina vidējo pasākumu apmeklētāju skaitu procentuāli pret kopējo biedru skaitu attiecīgajā biedrībā. Un skaitļi ir interesanti, jo tiešām parāda apmeklētāju aktivitāti.

Tātad apmeklētāju skaits pret biedru kopskaitu procentos (jo lielāks skaitlis, jo vairāk apmeklētāju): Daugavpils RB – 9,52 %; Kuldīgas RB – 8,1 %; Smiltenes RB – 14,06 %; Liepājas RB – 11,23 %; Rēzeknes RB – 8,73 %; Valmieras RB – 18,29 %; Ventspils RB – 23,68 %; Rīgas RB – 2,58 %.

Dažās biedrībās populāri kļuvuši interešu klubi (IK), īpaši Latgales biedrībās. Daugavpiliešiem tādu ir veseli 6 un rēzekniešiem 5, Smiltenes RB darbojas 3 IK, Ventspils un Liepājas biedrībās – katrā 2 IK. Kuldīgas un Valmieras biedrībās pa vienam interešu klubam, Bet Rīgas RB nav neviena IK.

Jāatzīmē, ka visās biedrībās kopā vislielākais pasākumu skaits ir IK nodarbinātām – 251 pasākums. Otrie visbiežāk notikušie pasākumi ir laikrakstu un žurnālu apskats – 220.

LNS viceprezidente **Brigita Lazda**, kura atbild par biedrību darbu, uzskata, ka vajadzētu vairāk pieaicināt dažādu nozaru speciālistus un organizēt tādas lekcijas, kas nedzirdīgajiem būtu interesantas un atbilstošas. Vairāk pievērsties nedzirdīgo kultūras attīstībai biedrībās uz vietas – saglabāt kultūras tradīcijas, uzstāties savā biedrībā, organizēt radošās izstādes u.c. B. Lazda iesaka biedrībām piedāvāt biedriem interesantus,

daudzveidīgus un inovatīvus pasākumus, pedomājot pie to satura un pasniegšanas formas. Viņa uzskata, ka ir nepareizi, ja pasākumu organizēšana tiek atstāta tikai biedrības priekšsēdētāja ziņā. Vajag iesaistīt arī citus biedrības valdes locekļus un brīvprātīgos. Vajag vairāk sadarboties ar citām NVO, biežāk rīkot pieredzes apmaiņas braucienus. Tomēr B. Lazda uzskata, ka biedrības strādā savu iespēju robežās un ir pelnījušas pateicību. ●

—Zigmārs Ungurs

BIEDRU STATISTIKA 2019. GADĀ

LNS biedru skaits pagājušajā gadā nedaudz, bet tomēr ir samazinājies. 2019. gada sākumā bija 1653, bet gada beigās 1637 biedri, no tiem 1586 ir nedzirdīgie.

Gada laikā miruši 35, izslēgti 20, pārģājuši uz citu biedrību 17, bet uzņēmti 40 jauni biedri, no tiem 4 dzirdīgie.

Visvairāk biedru, protams, ir Rīgas reģionālajā biedrībā – 1084. Pašlaik Rīgas biedrībai ir 14 teritoriālās grupas: Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas grupa – 90 biedri; Kurzemes – 197; Latgales – 222; Vidzemes – 151; Ziemeļu – 49; Rīgas rajona grupa – 161; Jūrmalas – 20; Tukuma – 41; Jelgavas – 68; Pļaviņu – 27; Rīgas 8. vakara (maiņu) vidusskolas – 10; mākslinieku kopas *Cerība* – 15; *Tilts* – 29 un *LNS CV* grupa ar 8 biedriem.

Pēc biedru skaita nākamās lielākās ir abas Latgales biedrības ar vienādu biedru skaitu – 103. Rēzeknes teritoriālajā grupā ir 88 un Preiļu grupā 11 biedri. Daugavpils teritoriālajā grupā ir 81 biedrs, Līvānu gr. – 12, *LNS Dane* – 10. Nākamā pēc biedru skaita ir Liepājas biedrība ar 89 biedriem. Seko Valmiera

ar 82 biedriem, no tiem Valmieras grupā ir 59, Cēsu – 16, Limbažu – 7. Kuldīgas biedrībā ir 74 biedri. Smiltenes biedrībā tās trijās grupās kopā ir 64 biedri: Smiltenes grupā – 28, Alūksnes – arī 28, bet Jaunpiebalgas grupā 9. Vismazāk biedru ir Ventspils biedrībā – tikai 38. No visiem LNS biedriem 1281 dzīvo pilsētās; 146 – pagastos un ciematos, bet ārpus Latvijas dzīvo 159 biedri.

Pārsteidzoši, bet 11 nedzirdīgajiem biedriem nav invaliditātes grupas. Trešā grupa ir 1423 biedriem, otrā – 120, pirmā – 32 biedriem.

LNS noveco, jo statistikā pēc vecuma grupām redzams – pieaugot nedzirdīgo biedru vecumam, viņu skaits palielinās. Lūk, kā tas izskatās. Grupā no 18 līdz 24 gadiem ir tikai 63 biedri; no 25 līdz 29 – 103; no 30 līdz 39 – 278; no 40 līdz 49 – 288; no 50 līdz 61 – 368; no 62 gadiem un pensionāri – 486 biedri.

Priecē, ka ir pieaudzis biedru apzinīgums, jo 2019. gadā tikai 10 biedri nav samaksājuši biedru naudu.

No visiem nedzirdīgajiem biedriem 845 (ieskaitot pensionārus) nestrādā.

LNS sistēmā strādā 65, bet citur – 676 biedri. Kādās nozarēs viņi strādā? Tas ir interesants jautājums. Datu bāze uzrāda šādu strādājošo skaitu pa nozarēm: celtniecība – 61; apģērbu, apavu izgatavošana/labošana – 44; kokapstrāde – 55; metālapstrāde – 22; ēdināšana – 36; tūrisms/viesnīcas – 3; auto remonts/apkope – 11; lauksaimniecība – 19; pedagogija – 14; uzkopšana – 163; sociālie pakalpojumi – 43; mājsaimnieces – 33. Pensionāri ir 340, darba meklētāji/bezdarbnieki – 74, bet 648 biedriem nav reģistrēta statusa.

2019. gadā augstskolā vai koledžā mācījās 8 biedri; arodskolā vai profesionālajā vidusskolā – 19, bet vispārīzglītojošā skolā – 13 biedri.

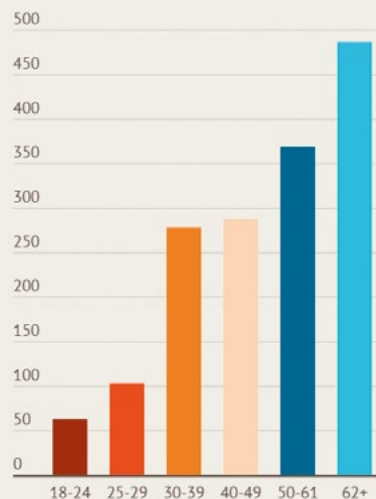
Augstākā izglītība ir 78 biedriem; vidējā profesionālā – 215; vidējā – 363; profesionālā – 70; pamata – 726; nepabeigta pamata – 125, bet 9 biedriem nav izglītības.

Un pēdējais interesantais fakts: nedzirdīgajiem biedriem ir 306 dzirdīgi un 159 nedzirdīgi bērni. ●

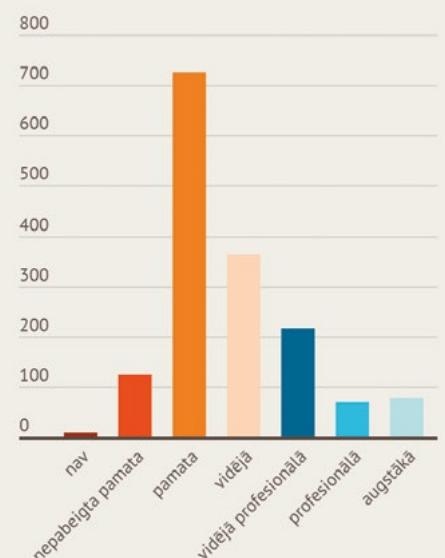
Biedru skaits biedrībās

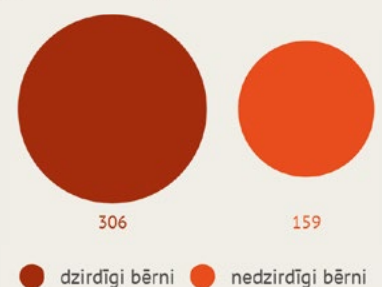
Nedzirdīgo biedru skaits vecuma grupās

Nedzirdīgo biedru izglītības līmenis

Izmaiņās biedrībās

Teksts: Ivars Kalniņš Foto: LNS muzeja arhīvs

LNS RĪGAS REĢIONĀLAJAI BIEDRĪBAI – 100

Lielākajai LNS reģionālajai biedrībai vēsture ir sena un bagāta. Ar šīs biedrības nodibināšanu aizsākās arī pati Latvijas Nedzirdīgo savienība. Tagad ielūkojamies vēsturē.

Latvijas valsts dibināšanas gadā kādā dzīvoklī Rīgā kopā sanāca nedzirdīgu biedru grupa, lai pārrunātu tālāko kopīgo darbību. Tomēr vēl nebija naudas, lai nokārtotu dažādus organizatoriskus jautājumus un nodibinātu savu biedrību. Pēc tam bija pulcēšanās vēl otrajā, tad trešajā dzīvoklī.

Vēlāk ar lielām grūtībām atrasta piemērotu telpa Vecrīgā, Kalēju ielā, un tad 1920. gada 19. maijā jau varēja reģistrēt pirmo nedzirdīgo organizāciju Latvijā – Rīgas Kurlmēmo biedrību.

Pirmais priekšsēdētājs bija zobu tehniķis **Persijs fon Hakens**. Biedrība darbojās no ziedojumiem, finansiāli gāja ļoti grūti. Vēlāk, 1929. gadā, biedrība pārdēvēta par Rīgas Kurlmēmo biedrību *Immanuel*, lai nesajauktu ar otro organizāciju – *Vispārīgā kurlmēmo biedrība Rīgā* (dibināta 1928. gadā).

Uz 1930. gadu *Immanuel* apvienoja 115 biedrus, un tā darbojās līdz 1936. gadam, kad apvienojās ar otru organizāciju un sāka darboties kā *Rīgas*

Nedzirdīgo biedrība.

Gadu vēlāk tā, apvienojoties ar *Nedzirdīgo sportu*, izveidoja *Latvijas Nedzirdīgo biedrību*. Otrais pasaules karš pārtrauca biedrības darbu. Vācu okupācijas laikā nedzirdīgie turējās kopā zem *Nedzirdīgo sporta* Šķūņu ielā.

Pēc 2. pasaules kara (1945. gadā) izveidota Latvijas PSR Kurlmēmo biedrība, bet 1949. gadā darbu uzsāka tās Rīgas nodaļa Šķūņu ielā 19. Par tās priekšsēdētāju ievēlēja **Georgu Poršu (1949–1951)**. Pēc tam vadību uzņēmās **Jānis Bariss (1951–1952)**, viņa laikā bija ap 350 biedru.

Tad nodaļu uz īsu laiku vadīja **Guna Briede (1952)**. Pēc tam Rīgas nodaļa **Anša Smona (1952–1954 un 1956–1961)** vadībā aktīvi cīnījās par biedru izglītības līmeņa celšanu un biedru iesaistīšanu sporta pasākumos.

1959. gadā Rīgas nodaļa apvienoja 525 biedrus. 1961. gadā Sociālās nodrošināšanas ministrija nolēma LKB Rīgas

nodaļu likvidēt, bet šīs nodaļas darbu pārzināt uzņēmās LKB Centrālā valde.

Toreizējā Rīgas kluba vadītāja **Monika Rublovska-Caica (1954–1956, 1962–1968, 1977–1980)** tika iecelta par atjaunotās Rīgas nodaļas priekšsēdētāju. 1954. gadā Rīgas nodaļa sāka darboties Vecrīgā, Jāņa sētā 5. Tur uzplauka nedzirdīgo kultūras un sporta aktivitātes ar biedru augstu līdzdalību.

1966. gadā nodaļā bija apvienots 951 biedrs. Divus gadus biedrību vadīja **Eiženija Porša (1968–1970)**. Šai laikā atklāja kultūras namu *Rītausma*, kas paplašināja kultūras aktivitātes

Pēc tam 7 gadus Rīgas nodaļas priekšsēdētāja bija **Eleonora Stepanūka (1970–1977)** 1980. gadā nodaļas vadību uzņēmās **Edgars Bergmanis (1980–1983)**. Tolaik 1308 biedri bija apvienoti 31 pirmorganizācijā.

Visilgāk (22 gadus) Rīgas nodaļu vadīja **Maruta Piterniece (1983–2003 un 2005–2007)**. 1985. gadā biedru skaits palielinājās līdz 1356, bet uz 1991. gadu tajā bija jau 1507 biedri.

Pēcatmodas laikā valstī bija lielas pārmaiņas – arī Rīgas nodaļā. **1993. gadā Rīgas nodaļu pārdēvēja par LNS Rīgas reģionālo biedrību**. No 1999. gada Rīgas biedri sāka izmantot bezmaksas braukšanas atlaides Rīgas sabiedriskajā transportā, bet no 2002. gada – valsts apmaksātos sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, tostarp arī surdotulkus. Divus gadus biedrību vadīja **Edgars Vorslovs (2003–2005)** un pēc viņa **Vita Alksne** arī 2 gadus (2007–2009).

Pēc tam biedrības vadību uz 8 gadiem pārņēma **Māra Lasmane (2009–2017)**. Daudzi biedri iesaistījās projekta *Klu-*

Rīgas nodaļas konference Šķūņu ielā

Edgars Bergmanis (vadīja 1980. – 1983. g.)

suma pasaule un citu projektu dažādās aktivitātēs. Tieši viņas laikā bija liels daudzveidīgu pasākumu uzplaukums.

Nākamos gadus Rīgas biedrību vadījusi **Santa Kesefelde (2017–2019)**, kuru nomainīja **Ivars Kalniņš (no 2019)**.

Rīgas biedrībai ir 14 grupas

Uz 1.01.2020 Rīgas biedrību apvieno 1082 biedrus no 14 grupām. Puse no tām ir no dažādām Rīgas daļām. Šeit tālāk informācija par katru Rīgas biedrības grupu.

LATGALES GRUPA

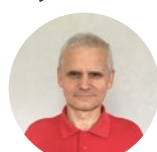
Latgales jeb kādreizējā Maskavas rajona grupa dibināta 1970. gada 22. martā, pašlaik tajā ir 219 biedru. Līdz šim grupu vadījuši 8 biedri: Jānis Švarcs, Imants Roberts Zunde, Vilhelmīne Ostrovska, Nikolajs Dambergs, Janīna Lukina, Rasma Kurēna, bet visilgāk – **Veronika Cvetkova** (15 gadus). Tagad Latgales grupu vada **Māra Lasmane**.

RĪGAS RAJONA GRUPA

Rīgas rajona grupa ir izveidota 1970. gada 26. aprīlī, un tās nosaukums nav mainījies līdz mūsdienām. Tajā apvienots 161 biedrs. Šo grupu vadījuši 10 biedri: Laimonis Veidemanis, Arkādijš Tretjakovs, Pēteris Būda, J. Krauliņš, Daiga Delle, Ieva Rusule, Feodose Lepeša, Krista Kristīne Magone, bet visilgāk to vadījis **Jānis Mesters** (15 gadus). Tagad šo grupu vada **Ingūna Krama**.

JŪRMALAS GRUPA

Jūrmalas grupai kopš 1970. gada 12. aprīļa, kad tā tika nodibināta, nav mainījies nosaukums. Apvieno 21 biedru. Grupu vadījuši 8 biedri: Artūrs Kreibergs, Indulis Lange, Sofija Ābelīte, Rita Saliniece, Guļiko Kandelaki, Ieva Leiškalne, **Juris Smons** – visilgāk (31 gadu). Jūrmalas grupu pašlaik vada **Juris Saliņš**.

LNS CV GRUPA

Šī grupa dibināta 1967. gada 9. janvārī, pašlaik tajā ir 6 biedri. Nosaukums faktiski nav mainījies līdz šim. Vadījuši 10 biedri: Arnolds Amoliņš, Rūdolfš Kaktiņš, Olga Jātniece, Jānis Zandovskis, Edgars Vorslovs, Brigita Lazda, Anna Bogdanova, Laimonis Paulēns, Gunta Birnīte. Bet visilgāk (13 gadus) grupu vada **Lilita Janševska**.

KURZEMES GRUPA

Kurzemes jeb agrākā Ļeņingradas grupa izveidota 1970. gada 19. aprīlī. Šajā grupā apvienoti 194 biedri. Vadījuši Ēvalds Abakoks, Jūlija Depkovska, Helēna Klapote, Regīna Rizika, bet visilgāk (21 gadu) un joprojām vada **Vita Alksne**.

RAIŅA SKOLAS GRUPA

Rīgas 8. vakara (maiņu) vidusskolas grupa dibināta 1973. gada 25. decembrī, un tā ir vienīgā skola ar grupu, kura apvieno 10 biedrus. Vadījuši 4 biedri: Vaclavs Jočunas, Anna Laizāne, bet visilgāk – **Velta Zakenfelde** (29 gadus). Tagad šo grupu vada **Inese Immure**.

ZIEMEĻU GRUPA

Kādreizējā Oktobra rajona grupa izveidota 1970. gada 12. aprīlī, vēlāk pārveidota par Ziemeļu grupu. Grupā pašlaik ir 49 biedri. No pirmsākuma šo grupu vadījuši visilgāk **Eleonora Sondore** (29 gadus), vēlāk Judīte Dugnese, Liēna Čerepko, bet tagad grupas darbu organizē **Karmena Verika Ikauniece**.

TILTS GRUPA

Tā ir visjaunākā grupa, kas uzsāka darbu 2009. gada 18. oktobrī. Pašlaik to apvieno 29 biedri. Vadījuši 3 biedri: Baiba Bicēna, Karīna Pavlova, bet tagad grupas darbu organizē **Zigmārs Ungurs**, kurš grupu vada jau 7 gadus.

VIDZEMES GRUPA

Kādreizējā Proletāriešu rajona grupa darbu uzsāka 1970. gada 26. aprīlī, vēlāk pārdēvēta par Vidzemes grupu. Tagad tajā pulcēti 149 biedri.

Šai grupai bijis visvairāk vadītāju (13): Arvīds Gūtmanis, Gotfrīds Briedis, Egars Bergmanis, Valentīna Samoilenko, V. Siliņš, Ausma Veidemane, Valentīna Skuja, Marija Jelžova, Inta Ubarste, Olga Anufrijeva, Guna Priede, bet **Spodrite Jaurēna-Jurka** – visilgāk (11 gadus). Tagad to vada **Lilita Logina**.

TUKUMA GRUPA

Dibināta 1957. gada 14. aprīlī, kas ir trešā visvecākā Rīgas biedrības grupa. Šajā grupā tagad ir 41 biedrs. Visilgāk grupu vadījis pirmais vadītājs **Osvalds Gērmanis**, pēc tam Aivars Kronbergs, Irēna Skerškāne, Elita Kron-

berga, Aleksandrs Nerodenko, Andris Žurakovskis. Bet tagad Tukuma grupas darbu organizē **Inese Simsonē**.

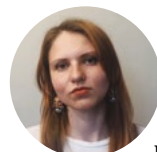
ZEMGALES GRUPA

Kādreizējā Ļenina rajona grupa izveidota 1970. gada 19. aprīlī, vēlāk pārdēvēta par Zemgales grupu.

Pašlaik šajā grupā ir 90 biedru. Kopš sākuma to vadījuši 9 biedri: Aleksandrs Dragelis, Fridrihs Junga, Anna Junga, Ādolfs Jaunbauers, Beate Ezeriņa, Juris Grundulis (*seniors*), Spodrite Jurāne, bet **Tatjana Urboniēne** visilgāk – 23 gadus. Pašlaik to vada **Juris Grundulis** (*juniors*).

GRUPA CERĪBA

Otrā visjaunākā grupa dibināta 1991. gada 6. decembrī. Tagad mākslinieku kopā **Cerība** apvienoti 15 biedri. No pašas sākuma un visilgāk to vadījis

Roberts Kesefelds, bet pēc tam Santa Kesefelde. Tagad – **Madara Indriksone**.

JELGAVAS GRUPA

Sākotnēji tika nodibināta 1952. gada 17. augustā kā atsevišķu nodaļu, bet 1972. gadā pievienojās Rīgas nodaļai kā Jelgavas grupa. Šī ir visvecākā Rīgas biedrības grupa. Pašlaik šajā grupā ir 68 biedri.

Šo grupu kopš 1972. gada vadījuši 7 biedri: Katrīna Klāsonē, Andris Alnis, Māra Lasmane, Anita Grahoļska, Kristaps Legzdiņš, bet visilgāk – **Māris Veidemanis** (20 gadus). Šo grupu pašlaik vada **Natālija Felkere**.

PLĀVIŅU GRUPA

Pļaviņu nodaļa tika nodibināta 1955. gada 7. augustā, bet 2017. gadā tā daļēji iekļāvās Rīgas biedrībā kā Pļaviņu grupa. Pašlaik grupā ir 27 biedri. Kopš dibināšanas Pļaviņu nodaļu/grupu vadījuši Āris Grigorovičs, Jānis Asarītis, Jānis Kalniņš, Ona Grigoroviča (Jāņkalne), Raitis Rūrāns, bet visilgāk šo biedrību vadīja **Ainārs Osmanis** (29 gadus). Bet šogad Raitis Rūrāns iesniedza atlūgumu, un viņa pienākumus pārņēma **Jeļena Bogatirjova**.

***

Rīgas biedrības dzīve simt gados bijusi ļoti daudzveidīga, jo laika gaitā strauji pieauga biedru skaits, izveidojās daudzas grupas, paplašinājās aktivitāšu klāsts, radās jaunas idejas, piemēram, sociālās rehabilitācijas pakalpojumi, izcīnītas nedzirdīgo tiesības uz dzīves kvalitātes celšanu un vēl daudz kas.

Novēlu Rīgas biedrībai skaistus un labus nākamos 100 gadus! ●

DIREKTORS NO DIVDESMIT PIECIEM GADIEM

Rīgas Raiņa vidusskolas direktoram JURIM ŠMITAM 17. maijā apritēja apaļi sešdesmit gadi. Reti kurš zina, ka viņš ir Latvijas Nedzirdīgo savienības biedrs.

Viņa vadītajā vidusskolā mācījušies ļoti daudzi nedzirdīgie censoni, lai iegūtu vidējo izglītību. Skolas īpaša iezīme ir tā, ka nedzirdīgie un dzirdīgie tajā ir ļoti labi savstarpēji integrējušies. Tas īpaši atspoguļojas skolas integratīvās grupas ALIAS darbībā. *Kopsoli* izvaicāja direktoru Juri Šmitu par viņa darbu, skolas dzīvi un vaļaspriekiem.

Jūsu vadītajā vakarskolā mācās arī skolēni ar dzirdes traucējumiem. Vai bija nedrošība, ka ar viņiem būs problēmas, nevarēs komunicēt?

Pats esmu beidzis šo skolu, tāpēc priekšstats man jau bija. Pirms kļuvu par direktoru, divus gadus, būdams vēl students, mācīju fiziku arī klasēs ar dzirdes traucējumiem.

Cik gadus jau esat direktors Raiņa skolā? Kādus notikumus visspilgtāk atceraties?

Par direktoru sāku strādāt 1985. gadā. Pats sākums bija diezgan interesants, jo pirms tam gadu nostrādāju 7. vakarskolā, un 1985. gadā abas šīs skolas apvienoja. Puse no skolotājiem – tagad esmu viņu direktors, pašam tikai 25 gadi.

Atmiņā palikuši daudzie izlaidumi visdažādākajās vietās – operā, teātros. Bija gadi, kad izlaidumi notika pat vairākas reizes dienā, jo bija ļoti daudz absolventu. Milzīgs prieks, piemēram, man bija par Aināru Osmani, kad viņš iestājās

Ekonomikas fakultātē Latvijas Universitātē. Es taču viņam mācīju fiziku!

Jūs kādreiz mācījāt fiziku, vēl būdams students. Vai arī tagad, būdams direktors, to darāt?

Jā, sākumā mācīju arī fiziku. Kad viens skolotājs aizgāja pensijā, mācīju arī astronomiju. Vēlāk skolā parādījās priekšmets “Dabaszinības”, kur bija ietverti jautājumi no fizikas, ķīmijas un bioloģijas. Bija periods, kad pamatskolas klasēs mācīju arī matemātiku. Pašreiz tām mācu dabaszinības.

Vai viegli būt direktoram? Kas šajā amatā visvairāk iepriecina?

Nezinu, tas laikam atkarīgs no cilvēka rakstura. Man laikam labi sanāk, jo esmu šajā amatā vēl šodien. Iepriecina, ja kāds bijušais skolēns atnāk uz skolu un pastāsta, kā klājas dzīvē. Iepriecina, ka skolā dzirdīgo un nedzirdīgo skolēnu starpā veidojas radoši kontakti un kopīgas uzstāšanās. Tā vairāk izprotam cits citu.

Vai nogrēkojušos skolēnus ved pie jums? Ko jūs viņiem tad sakāt?

Direktors ir pēdējais cilvēks pirms izslēgšanas. Pirms tam jau ir bijušas pārrunas ar citiem – ar audzinātāju, mācību daļu, un tad ir pēdējais brīdinājums.

Vai nedzirdīgo skolēnu beidzamajos gados kļūst vairāk vai mazāk?

Mazāk. Grūti pateikt, kāpēc tā, bet, ja paskatās, cik mācās Rīgā un Valmierā, tad šķiet, visur viņu paliek mazāk. Ir arī tādi, kas skolu pamet, to nepabeidzot. Tieši tāpat kā dzirdīgie.

Dažam ģimenes vai darba problēmas. Citiem vienkārši par grūtu. Bet ir arī tā – paiet kādi gadi, un cilvēks mēģina atkal. Par to ir paties prieks. Pirms dažiem gadiem tā skolu reizē pabeidza kāda mamma un dēls. Skaisti!

Kā skolēniem veicas pašlaik, krīzes laikā?

Atkal jāsaka, kā nu kuram. Arī pirms krīzes, gāja dažādi. Daudz ko nosaka skolēna sagatavotības līmenis, beidzot pamatskolu. Piemēram, cik labi skolēns apguvis tehnoloģijas, vai spēj atrast virtuālajā vidē nepieciešamo utt. Nenoliedzami svarīgi arī tas, kad un kā dzirdes problēmas iegūtas un cik smagas tās ir. Tas viss lielā mērā nosaka sekmju līmeni.

Kādas ir jūsu pārdomas apaļajā jubilejā?

Jādzīvo vien tālāk un vairāk laika jāatvēr vēl mazbērniem.

Mums kopā ar sievu ir četri bērni un pieci mazbērni. Ļoti interesanti vērot, kā tagad viņi attīstās. Es to tagad redzu ikdienā.

Kad pašam bērni bija mazi, tad viss notika tādā lielā steigā un nebija laika dzīvi pavērot no malas. Pašam tātad jābūt nobriedušākam, lai novērtētu to, kas tev dots.

Par hobijiem runājot, patīk makšķerēšana. Bet tikai vasarā. Mājās patīk risināt krustvārdu mīklas un sudoku. Patiesi patīk gatavot ēst. To visu daru ar prieku.

Kādi bijuši jūsu ceļojumu maršruti un iespaidi?

Atvaļinājumu labprāt pavadu ceļo-

jot – gan pa Latviju, gan pasauli. Ir būts daudz kur. Latvija izbraukāta krustām šķērsām. Skaista ļoti!

Eiropā katrā zemē savs šarms. Norvēģijā, Zviedrijā kalni ar ziemeļu piesitienu. Grieķija apbur ar savu vēsturi – kur tik ej un skaties – tas no Bībeles, tas vēsturē studēts. Prāga, Amsterdama, Parīze, Londona – visur kaut kas savs.

Japāna, Vidusāzija – austrumnieciskā burvība. Ārkārtīgi interesanta ir Šrilanka. To pat gribētu apmeklēt vēlreiz. Mums bieži Latvijā saka, ka vajadzētu dzīvot tā kā Singapūrā. Pilnībā piekrītu – tur ir ļoti skaisti, tīrība fantastiska. Ja nomet konfekšu papīriņu zemē – sods 400 dolāri. Un cilvēki to respektē. Ja pie tevis atrod narkotikas, runa īsa – nāves sods.

Atsevišķs stāsts ir par Bali. Indonēzija pamatā ir musulmaņu valsts. Bet Bali salā gandrīz visi ir hinduisti un ar saviem tempļiem. Un nekas – sadzīvo. Daba fantastiska.

Karību jūras valstis aizrauj ar savu kontrastu. Jamaikā un Dominikānas Republikā, kur esmu bijis, neiedomājama nabadzība un fantastiski kūrorti. Bleķa un koka būdes un izsmalcinātas viesnīcas. Karavīri ar automātiem apsargā pludmales.

Iesakū visiem krāt naudu un ceļot! Tad jūs redzēsiet, kā dzīvo citur. Dažviet, kur nabadzība, – mēs varēsim teikt, ka dzīvojam kā paradīzē. Lai par kaut ko spriestu, ir jāzina un pašam daudz kas jāredz! ●

“BŪT PAR LABU VADĪTĀJU IR MĀKSLA”

Tā par Juri Šmitu saka Rīgas Raiņa vidusskolas direktora vietniece **Aija Kārklīņa**.

Tas ir ne tikai pienākums un atbildība vadīt citus, pieņemt lēmumus, organizēt procesus un dot iespēju personāla izaugsmei, bet arī cilvēciskums un empātija (*spēja iejusties otra cilvēka ādā, iejūtība – red.*).

Juris Šmits ļauj darbiniekiem būt atbildīgiem par saviem lēmumiem. Uzticēšanās skolotāju un darbinieku iniciatīvai, atbalsts skolēnu nereti “trakajām” idejām, uzņemoties risku kā iespēju vairot skolas tēlu un atpazīstamību publiskajā telpā, devusi “zaļo gaismu” vairāku nozīmīgu projektu realizācijai.

Juris Šmits ciena un novērtē gan darbiniekus, gan skolēnus, kopīgi priecājoties par sasniegumiem, nekad neliekot viņiem justies parādā par gūtajiem panākumiem.

Direktors ir gan ļoti profesionāls, gan arī atklāts, sirsnīgs un izpalīdzīgs cilvēks. Skolēni, viņu vecāki, skolotāji un darbinieki drīkst ienākt direktora kabinetā jebkurā laikā, ja tiem ir kas privāti izrunājams. Ir svarīgi, ka cilvēki neskatās uz direktoru tikai kā uz lēmumu, pavēļu un rīkojumu devēju, bet saskata arī uzticības personu, pie kuras var aiziet un dalīties savās emocijās.

Jurim Šmitam novēlam spēku un izturību nemitīgajā izglītības pārmaiņu procesā, vienlaikus saglabājot optimismu un cilvēciskās kvalitātes!

“MAN ĻOTI LAIMĒJIES AR TĀDU DARBA DEVĒJU, JO AR VIŅU JŪTOS DROŠS”

Tā par Juri Šmitu teic skolotājs **Ivars Kalniņš**.

Juri Šmitu pazīstu kopš tā laika, kad pats mācījos Raiņa skolā. Man likās, ka viņš vispār ir stingrs un prasīgs direktors. Šajā skolā nostrādānot vairāk nekā 10 gadus, es augstu novērtēju viņa darbu.

Viņš allaž pratis profesionāli vadīt, organizēt un aizstāvēt skolas darbu. Mani iedvesmoja tas, ka viņš ļoti mīl Raiņa skolu, jo vienmēr izceļ šīs skolas vērtību. Man prātā palicis pirms daudziem gadiem kādā viņa runā teiktais: pasaulē ir 3 prestižas skolas: Oksforda, Kembridža un Raiņa skola.

Pretimnākošs. Cenšas saliedēt pedagogu komandu. Man ļoti laimējies ar tādu darba devēju, jo ar viņu jūtos drošs.

Direktors attiecībā uz skolēnu mācīšanu ir stingrs un prasīgs. Vienmēr slavē tos nedzirdīgos, kuri beiguši Raiņa skolu un dzīvē daudz sasnieguši. Bieži uzsver izglītības nozīmīgumu nedzirdīgo dzīvē, pieminot konkrētus faktus. ●

—Aija Kārklīņa

AICINA CILVĒKUS AR DZIRDES TRAUCĒJUMIEM IEGŪT IZGLĪTĪBU RĪGAS RAIŅA VIDUSSKOLĀ

Izglītojamie ar dzirdes traucējumiem Rīgas Raiņa vidusskolā mācās kopš 1961.gada. Skolā ir uzkrāta ievērojama pieredze ne tikai nedzirdīgo jauniešu izglītošanā, bet arī viņu iesaistīšanā sabiedriskās dzīves norisēs gan skolā, gan plašākā sabiedrībā.

Galvenā atbalsta forma viņiem ir surdotulka pakalpojumi. Surdotulka vai pedagoga palīga pakalpojumi nodrošināts katrā mācību stundā. Skolēni var saņemt speciālā pedagoga, psihologa, sociālā pedagoga un logopēda pakalpojumus, apmeklēt individuālas konsultācijas mācību priekšmetos un iesaistīties projekta *PuMPuRS* aktivitātēs un interešu izglītības nodarbībās.

Jaunieši ar dzirdes zudumu parasti izvēlas speciālo vispārējās vidējās izglītības programmu izglītojamiem ar dzirdes traucējumiem. Skolēniem, kuri mācās kopā ar dzirdīgajiem jauniešiem, ir iespēja apgūt mācību saturu pēc individuālā plāna. Jauniešiem no Latvijas reģioniem mācības notiek sesiju veidā vienu nedēļu mēnesī. Viņi saņem papildu atbalstu – pašvaldības finansēto dienesta viesnīcu mācību laikā un speciālās korekcijas nodarbības.

Rīgas Raiņa vidusskola ir vienīgā vispārīglītojošā izglītības iestāde Latvijā, kurā dzirdīgie vidusskolēniem kopš 2018.gada kā izvēles priekšmetu var apgūt latviešu zīmju valodu.

No 2020.gada septembra ikvienā skolā mācības tiks organizētas pēc jaunā satura un mācību pieejas. Aptuveni 30 % mācību laika jaunieši varēs veltīt tiem mācību priekšmetiem, kuri viņus īpaši interesē – mācīties tos padziļināti un apgūt brīvas izvēles specializētos kursus. Izglītojamiem ar dzirdes traucējumiem tiks piedāvāta iespēja padziļināti apgūt sociālās zinātnes un vēsturi vai kultūras un pašizpaušmes jomu.

Lai iegūtu vairāk informācijas par izglītības iespējām un dokumentu iesniegšanu Rīgas Raiņa vidusskolā un citiem jautājumiem, droši rakstiet rrainavsk@riga.lv. ●

Teksts: Egija Salaciete Foto: Māras Salacietes personīgais arhīvs

SIEVIETE METĀLA PASAULĒ

Sieviete – metāliste. Tā varētu raksturot MĀRU SALACIETI, kurai ikdienā darbs ir saistīts ar metālapstrādi, kas varbūt skan nedaudz neierasti un vīrišķīgi, bet patiesībā mūsdienās darbs jau vairs netiek dalīts pa dzimumiem. Daudzi no mums Māru zina arī kā labu sportisti galda tenisā. Bija interesanti noskaidrot, kā Mārai sokas šobrīd.

Pastāstiet, nedaudz par sevi.

Esmu dzimusi Mazsalacā dzirdīgo ģimenē. Mācījos Rēzeknē un Rīgā. Jau nībā aktīvi sportoju, bet visvairāk man patika galda teniss. Es pat teiktu, ka man šis sporta veids padevās ļoti labi, esmu piedalījies daudzās sacensībās un pat nedzirdīgo olimpiskajās spēlēs 1993. gadā Sofijā, Bulgārijā.

Šobrīd esmu mamma meitai, vecmāmiņa mazdēlam un saimniece kažim. Ikdienā strādāju un reizēm pieskatu savu mazbērnu, nodarbojos ar rokdarbiem – adīšanu un šūšanu, kā arī aktīvi sekoju sporta aktualitātēm internetā un televīzijā, jo mans sportistes gars nekur nav pazudis (smejas – red.).

Kur jūs strādājat? Kad un kā atradāt šo darbu?

Strādāju metālapstrādes uzņēmumā *Scandicast* par serdeņu izgatavotāju. Esmu cilvēks, kurš sagatavo modeļus no smiltīm pirms tie aplieti lietuvē ar metālu. Es šajā uzņēmumā strādāju jau no 1982. gada. Pa šo laiku rūpnīca vairākkārt mainījusi nosaukumu, bet padomju laikos tā bija ilgi zināma kā *Rinar* – šo vārdu bieži varēja redzēt uz kanalizācijas lūkas vākiem. Šobrīd šis uzņēmums pieder norvēģu uzņēmējiem, bet oficiāli reģistrēts Latvijā.

Tālajos 80. gados strādāju stiklinieku rūpnīcā trīs maiņās, paralēli apmeklēju

galda tenisa treniņus. Tolaik mans treneris palūdza, lai nomainu darbu, kur būtu mazāk maiņu darba, jo viņš bija ievērojis, ka darba noguruma dēļ mani rezultāti palikuši sliktāki. Sāku meklēt jaunu darbu. Sākumā par to nedomāju, taču to man ieteica viena nedzirdīga sieviete. Šī rūpnīca tieši tad steidzami meklēja vienu darbinieku. Tā nu es tur nonācu un esmu palikusi līdz pat šodienai.

Kā jūtaties kolektīvā? Kā notiek komunikācija?

Kolektīvā esam divi nedzirdīgi cilvēki, otrs ir Jevģenijs Smirnovs (attēlā), kurš arī strādā jau no padomju laikiem. Starp citu, padomju laikos šajā firmā strādāja daudzi nedzirdīgi cilvēki, taču laika gaitā esam palikuši tikai divi.

Es pati kolektīvā jūtos labi, kolēģi saprotoši un pretimnākoši. Ikdienā sazināties gan ar papīra lapiņām, gan žestikulējam. Laika gaitā jau sarunātas noteiktas zīmes, lai spētu komunicēt un saprast nepieciešamo informāciju darba vajadzībām. Mums darbā pat katram darbiniekam ir iedota iesauka, lai būtu vieglāk saprast, par kuru cilvēku runa.

Savulaik strādāja viens vīrietis no Portugāles. Viņš bija pārvācies uz dzīvi šeit, Latvijā, nodibinājis ģimeni, iemācījies latviešu valodu un ieguvis darbu pie mums, firmā. Viņš ievēroja, ka esmu nedzirdīga un centās ar mani komunicēt ar zīmēm. Vienu dienu viņš man palūdza zīmju valodas alfabētu, nākamajā dienā viņš to bija jau iemācījies. Es biju tik pārsteigta! Tas tiešām bija patīkami. Laika gaitā es viņam iemācīju arī citas zīmes, lai pamata līmenī varētu sarunāties. Tas dažreiz atviegloja ikdienas darbu.

Vai šajā ārkārtas situācijā jums ir darbs?

Jā, šajā laikā mans darbs turpinās. Protams, darba ir mazāk nekā parasti, bet priecājos, ka tas nav apstājies.

Kā sekojat aktualitātēm par notiekošo valstī un LNS?

Es katru dienu lasu ziņas *TVNET*, *Delfi* un citos ziņu portālos. Aktīvi sekoju LTV ziņām ar surdotulkojumu, kā arī preses konferencēm, kurām nodrošināts tulkojums, un LNS sociālajos medijos ievietotie video arī tiek skatīti. Es uzskatu, ka man ir gan tiesības, gan pienākums zināt par situāciju, kas risinās valstī, tāpēc aktīvi sekoju aktualitātēm, lai būtu ziņoša. Par LNS notikumiem parasti uzzinu no draugiem vai no LNS sociālajiem tīkliem. ●

Teksts: Zigmārs Ungurs Foto: Sergeja Soklakova personīgais arhīvs

GRIBU, LAI KLIENTI JUSTOS LABĀK!

Visi pazīst SERGEJU SOKLAKOVU. Viņš ir lielisks, medaļām bagāts sportists, LNS 2019. gada amatiermākslinieka titula ieguvējs un vienkārši populāra personība.

Bet Sergejs nav cilvēks, kurš dusēs uz lauriem, nē, viņš apguvis vēl vienu – masiera amatu un pieņem klientus *Rītausmā*. Nedzirdīgajiem klientiem pie viņa ir vieglāk, jo var zīmju valodā izstāstīt, kas sāp, kur sāp un kā sāp.

Krīzes laikā Sergejam radās problēma – trūka klientu. Viņš bija spiests iestāties citā darbā, lai nopelnītu naudu, ko maksāt par telpām, kuras irē *Rītausmā* masāžas seansiem. Jāsaka, vismaz pagaidām masiera darbs nav Sergeja pamatdarbs. Lūk, ko viņš pats pastāstīja par savu masiera pieredzi, atbildot uz *Kopsoli* jautājumiem.

Pirms nolēmi apgūt masiera profesiju, vai tev jau bija citas profesijas?

Līdz tam strādāju par automehāniķi, šobrīd strādāju būvniecībā par griestu montētāju.

Kāpēc izvēlējies apgūt masiera profesiju?

Bija laiks, kad brīvprātīgi masēju draugus, radniekus. Viņu labās atsauksmes par to, ka man labi izdodas, pamudināja nopietni apgūt šo nozari. Es sapratu, ka man šī prasme noderēs.

Kad un kur mācījies par masieri?

Mācījos Rīgas Starptautiskajā mācību centrā, kas atrodas Aleksandra Čaka ielā 32. Sāku mācīties pagājušā gada septembrī. Apmācība bija 2 daļās, pirmā daļa ir pamati – “Klasiskā masāža”, jāzina anatomija un vispārējās masāžas tehnikas pamati.

Pirmo daļu pabeidzu pagājušā gada oktobrī. No janvāra turpināju mācīties par SPA masāžām. Tajā ietilpa šokolādes, medus, limfodrenāžas, karstu akmeņu masāža, sporta, anticelulīta un *ekspres* masāža.

Kādas masāžas tu veic: vispārējo muguras masāžu, ārstniecisko vai vēl citas masāžas?

Veicu visu ķermeņa daļu masāžu, likvidēju triggerus (*trigeri ir sāpīgā muskulī sataustāmi īpaši sāpīgi mezgliņi, kurus sauc par triggera punktiem – red.*). Vēl ar masāžu varu atvieglot asinsvadu sistēmas darbību. Ar masāžu var padarīt muskuļus elastīgākus, veicot apelsīnu masāžu.

Varu veikt cilvēka ķermeņa diagnostiku, piemēram, ja ir problēmas ar skoliozi (*skolioze ir iedzimta vai dzīves laikā iegūta mugurkaula deformācija/izliekums uz sāniem – red.*).

Vai šis darbs tev dod gandarījumu?

Protams, patīk pētīt dažādas cilvēka ķermeņa problēmas, noņemt viņiem sāpes un atdot labsajūtu. Gribu, lai mani klienti pēc masāžām justos labāk!

Kurā vietā tu pieņem klientus, vai iepriekš jāpierakstās un kādā veidā?

Pašlaik strādāju *Rītausmā* un arī braucu pie klientiem uz mājām. Protams, jāpierakstās vismaz 1 – 3 dienas iepriekš, jo ātrāk, jo labāk, lai es varētu ielānot laiku. Var sazināties ar mani caur *Facebook* mājaslapu „RELAXMASSAGELV”, var arī *WhatsApp*: 28638040.

Vai vari pateikt, kāda ir cena, piemēram, par muguras masāžu?

Muguras masāža maksā 20 eiro par stundu, muguras masāžā ir iekļautas visas muguras daļas + spranda. Pilna ķermeņa masāža ir 35 eiro uz 1,5 stundām.

Kāpēc cilvēkiem vajadzētu iet uz masāžu, kādu labumu tā dod?

Masāža lietderīga visiem, kuri strādā gan fizisko darbu, gan sēž ofisā, gan dara jebkuru citu darbu – tā atvieglo ķermeni, īpaši muguru, no slodzes.

Parasti pēc lielas slodzes cilvēki sūdzas, ka te sāp un tur sāp. Kad sāp, viņi vairs nevar normāli strādāt. Ja izietu masāžas kursu vismaz 2 – 3 reizes nedēļā, tad sāpes tiktu noņemtas.

Vai masāža der visiem cilvēkiem dažādā vecumā vai, piemēram, ja ir paaugstināts asinsspiediens?

Protams, var to darīt jebkurā vecumā. BET! Iet uz masāžu nedrīkst, ja ir temperatūra, slimība ar iesnām un kakla sāpēm, ja ir stipras galvassāpes, ļoti augsts vai pārāk mazs asinsspiediens. Ja klientam līdzī ir asinsspiedienu regulējošas zāles, tad masēt var. Ja ir grūtniecība, var masēt tikai sprandu. Vēža slimniekiem masāža atļauta tikai otrajā stadijā ar ārsta atļauju, bet 3. – 4. stadijā nedrīkst. Klientam par savām problēmām man iepriekš jāizstāsta. ●

Teksts: Egija Salaciete Foto: Anatolija Ribakova personīgais arhīvs

MUMS PAŠIEM SAVS IZŠŪŠANAS GURU

Rēzeknes biedrībā paslēpies viens mūsu biedrs, kurš spēj skaisti veidot dažādus izšūšanas darbus, kas var apžilbināt ikvienu skatītāju. Tas ir ALEKSANDRS RIBAKOVS, kuram ir zelta rokas, veidojot sarežģītus izšūtus portretus un ainavas. Kopsoli lūdza Aleksandru atbildēt uz dažiem jautājumiem par savu hobiju.

Cik gadus tu to dari?

2013. gada februārī man bija iespēja apgūt izšūšanas amatu no citas nedzirdīgas sievietes. Pāris dienu viņu pavēroju, vēlāk izmēģināju pats. Kādu laiku mācījos, kā pareizi izšūt, tad sapratu, ka šī nodarbošanās man ļoti patīk, un tā nu jau 7 gadus esmu kopā ar to (smejas – red.). Savu ikdienu nevaru iedomāties bez izšūšanas, tā ir mana meditācija un relaksācija, kas nomierina tā, ka viss uztraukums un stress pazūd.

Vai bija grūti apgūt šo mākslu?

Jā, sākums nebija viegls, jo bija jāsaprot, ka ne visi diegi ir piemēroti izšūšanai. Sākumā mēģināju strādāt ar biežāku diegu, tad sapratu, ka ar to adatu grūti izdurt cauri audumam, tad izmēģināju ar plānāku, un tad viss sanāca. Vienmēr meklēju jaunus rakstus, kā arī dažādus padomus internetā, atlasu skaistāko darbu paraugus un pats tāds izšuju.

Kurš tieši tev šo prasmi ierādīja?

To apguvu no Evitas Petrovas. Sākumā vēroju, kā viņa to dara, tad viņa piedāvāja man izmēģināt, un tad es sajutu, ka izšūšana dod man mieru, un tāpēc turpinu apgūt šo mākslu.

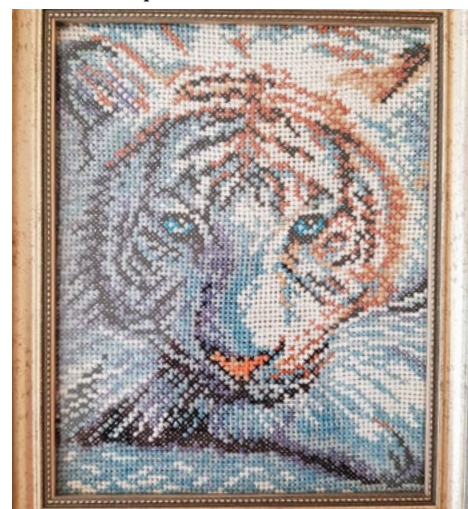
Vai izšūšana tev ir hobijs/vaļasprieks

vai arī kaut ko nopelni iztikai?

Tas noteikti ir mans hobijs – kā jau iepriekš minēju, bez izšūšanas nevaru iedomāties savu dzīvi. Ar to pelnu arī iztiku, tātad kādu naudu nopelnu ar saviem darbiem. Ir cilvēki, kuri šad tad pasūta man kaut ko. Mēnesī parasti ir 2 – 3 pasūtījumi. Cena atkarīga no materiāliem – parasti rāmis maksā 5 eiro, par darbu prasītu aptuveni 30 eiro, pārējo summu sastāda izmaksas par diegiem. Kopsummā var būt 50 – 55 eiro par vienu izšuvumu.

Ko tu dari ar saviem darbiem?

Es veidoju dažādus darbus – gan portretus, gan ainavas, gan klusās dabas, biežāk līdz 30 x 30 cm lielus darbus izpildu aptuveni viena mēneša laikā. Par portretiem var nopelnīt vairāk nekā par ainavām, ziediem, dzīvniekiem un citiem rakstiem, jo portrets ir sarežģītāks darbs. Man ir jāatrod piemērotākās krāsas diegi sejas ādai, acīm, matiem un citām detaļām, lai, salīdzinot fotogrāfiju ar gatavo darbu, būtu 1:1 vienādi. Toties ainavas un citi darbi ir vieglāk izpildāmi, bet par tiem interese mazāka. Par vienu darbu sev varu nopelnīt tikai 10 – 15 eiro.

Vai esi mēģinājis darīt arī kaut ko citu?

Izšuju tikai krustdūrienā, citus dūrienus neesmu izmēģinājis. Gribētos iemācīties arī kaut ko citu. Vēlētos iemācīties strādāt ar lāzeru un veidot dažādus tekstus uz plastmasas materiāliem, ko apakšā ar gaismas palīdzību izgaismo. Nekādus kursus vai apmācības līdz šim apmeklējis neesmu. Neko citu vairāk arī nevēlos, man pietiek ar izšūšanu.

*Guru – lietpratējs, skolotājs, profesionālis.

Paldies Mārītei Sarkanei par palīdzību intervijas tapšanā. ●

NEDZIRDĪGIE CILVĒKI: KULTŪRA, VALODA UN CITĀDOŠANA

Pēc Pasaules Veselības organizācijas aprēķiniem, vismaz 5 % iedzīvotāju ir dzirdes zudums. Latvijā vismaz 2000 nedzirdīgi vai vājdzirdīgi iedzīvotāji ir zīmju valodas lietotāji. Šī kopiena dzīvo savrup no dzirdīgo sabiedrības. Nedzirdīgie cilvēki ir minoritāte, kas netiek pietiekami iekļauta dominējošās kultūras sociālajos un ekonomiskajos procesos.

Formāli galvenais nedzirdīgo cilvēku integrācijas šķērslis ir valodas barjera, jo nedzirdīgie sazinās zīmju valodā, bet realitāte ir daudz sarežģītāka. Nedzirdīgie ikdienā saskaras ar visdažādākajām problēmām, sākot no sadzīviskiem sarežģījumiem, beidzot ar aizspriedumiem un stereotipiem, kādi eksistē starp dzirdīgajiem cilvēkiem par šo kopienu (Mindel un Vernon 1987).

Vēsturiski nedzirdība tiek saistīta ar nespēju un citādību. Jau Aristotelis pauž neuzticību nedzirdīgajiem, uzsverot viņu dīvainību. Viduslaikos baznīca pārstāv uzskatu, ka nedzirdīgie neieklūs paradīzē, jo nespēj noskaidrot evaņģēliju. Un līdz pat 20. gadsimta beigām nedzirdības fenomēns tiek definēts caur nespējas jeb invaliditātes prizmu.

Dzirdīgo sabiedrība definē nedzirdīgo kopienu, pieņemot, ka nedzirdīgie ir citādi, jo nespēj sarunāties runas valodā. Lai gan šāds pieņēmums ir daļēji patiess, tomēr šāds skatījums ignorē zīmju valodu un nedzirdīgo kultūru.

Pats citādības koncepts ir konstruēts uz pieņēmuma, ka sabiedrības vairākums pārstāv pareizu kultūru un pareizu dzīvesveidu. Nedzirdība tiek reducēta līdz patoloģijai (Padden un Humphries 1988, 49). 20. gs. beigu posmā diskursā par nedzirdību sāk piedalīties nedzirdīgie aktīvisti, nedzirdīgo interešu grupas un liberālāki pētnieki, piedāvājot apskatīt nedzirdību nevis no klīniskā – patoloģijas modeļa viedokļa, bet no lingvistiskās kultūras minoritātes modeļa viedokļa (Harlan, Phillard un Hedberg 2011). Mainoties teorētiskajam rāmim, kā pētnieki apskata nedzirdību, pētnieki Ulfs Hedbergs un Olivers Sakss piedāvā lietot terminu Nedzirdīgo kultūra ar lielo "N", uzsverot nevis šīs kultūras citādību, bet gan unikalitāti.

Jēdzienam kultūra ir visnotaļ pozitīvas konotācijas, bet pētnieks Muhameds Abušaira uzsver, ka kultūra arī var kalpot kā instruments, lai kontrolētu un devalvētu citas kultūras, kas neieklājas dominējošajā kultūrā (Abushaira 2014, 1273). Kā uzsver vairāki pētnieki, Nedzirdīgo kultūra definēta, pretstatot to dzirdīgo kultūrai. Šajā procesā var novērot evolūcijas gaitā veidojušos mehānismu darbību – svešā definēšanu kā kaut ko bīstamu, kā kaut ko, kas ir jāizslēdz no kultūras, jāsoda. Gluži pretēji – tiek atzīti un slavināti tie, kuri iekļaujas dominējošajā kultūrā (Abushaira 2014, 1274).

Nedzirdīgo kultūra pēc ārējām pazīmēm atšķiras no dominējošās kultūras, tāpēc tā neatbilst dominējošās kultūras prasībām pēc līdzības. Nedzirdīgie, nespējot iekļauties sabiedrībā, savu dzīvi veido nedzirdīgo kopienas ietvaros. Sliktākajā gadījumā viņi dzīvo kā vientuļnieki, izvairoties no attiecībām ar citiem vispār (Nowell un Marshak 1994, 17).

Definējot nedzirdīgo kultūru, pētnieki kā galveno kritēriju izvirza zīmju valodu (Nowell un Marshak, Harlan, Phillard un Hedberg, u.c.), uzsverot, ka nedzirdībai var būt dažādas formas. Ir personas, kuras ir vājdzirdīgas vai dzirdīgas, bet asociē sevi ar Nedzirdīgo kultūru, tāpēc zīmju valoda un tās lietojums ir galvenais kritērijs piederībai pie Nedzirdīgo kultūras.

Zīmju valoda ir unikāla valoda, kuras pamatvienība ir zīme, ko tās lietotājs parāda ar rokām (Shwartz 1994). Katrai valstij ir sava zīmju valoda, piemēram, ir

amerikāņu zīmju valoda (tajā runā ASV), Latvijas zīmju valoda. Zīmju valodā, tāpat kā runas valodā, eksistē humors, metaforas, ironija, frazeoloģismi un pārnestā nozīme. Tikai atšķirībā no runas valodas, kura var tikt atdalīta un uztverta atsevišķi no paša runātāja, zīmju valoda nav atdalāma no tās lietotāja. Zīmes tiek pavadītas ar dažādām sejas izteiksmēm, lūpu un ķermeņa kustībām, kas ir neatņemama daļa no zīmju valodas. Tāpat kā dziedāšanu nevar reducēt līdz notīm, tā arī zīmju valodu nevar reducēt līdz gramatikai. Dziedāšanā ir svarīga dziedātāja unikālā balss un dvēsele, tas pats attiecas uz zīmju valodu – bez lietotāja nav valodas (Sacks 1991, 121).

“NEDZIRDĪGO KULTŪRA DEFINĒTA, PRETSTATOT TO DZIRDĪGO KULTŪRAI.”

Nedzirdīgie veido autonomu kopienu ar savu valodu un kultūru, kas ir pašpietiekama un unikāla. Bet dzirdīgā sabiedrība šo viņiem svešo kultūru definē kā citādo, kā kaut ko nepilnvērtīgāku. No dominējošās kultūras skatupunkta, nedzirdīgie ir nevis citas kultūras pārstāvji, bet gan invalīdi. Ir svarīgi atzīmēt, ka mūsdienu liberālās sabiedrības pamatprincipi nosoda šādu attieksmi pret minoritātēm, diemžēl arī Latvijas sabiedrībā šādi uzskati nav retums.

Vēsturiski sabiedrība nedzirdīgo kopienas problēmu ir risinājusi, mēģinot iemācīt nedzirdīgajiem runas valodu. Tādējādi viņi kļūst līdzīgi citiem un atbrīvo sabiedrību no tālākiem pienākumiem pret viņiem. Izglītības sistēma neņēma vērā nedzirdīgo sabiedriskās izolētības problēmu un zīmju valodas mācīšanās nepieciešamību (Nowell un Marshak 1994, 16). Šāda nepareiza pieeja veicina nedzirdīgo stigmatizāciju, jo viņi it kā nespējot izpildīt runāšanas un lasītprasmes prasības, ko tiem izvirza dzirdīgā sabiedrība.

Nedzirdīgie ikdienā tiek konfrontēti ar sabiedrības maldīgiem priekšstatiem par to, kādiem jābūt nedzirdīgajiem un kā tiem jāuzvedas. Vairāki pētnieki ir vienprātīgi (Nowell, Marshak, Sacks un Padden), ka vislielākā nedzirdīgo cilvēku problēma ir informācijas trūkums par viņiem un stigmatizācija, ko praktizē dzirdīgie. Pilnīgi saprotama ir viņu

aizvainotība pret dzirdīgo pasauli, kura viņos saredz tikai nedzirdību un ar to saistītās problēmas, ignorējot šo cilvēku spējas un talantus (Nowell un Marshak 1994, 29).

Amerikāņu nedzirdīgie pētnieki K. Padenā un T. Hamfriss savā grāmatā *Nedzirdīgo kultūra*, atskatoties uz 30 gados paveikto darbu, secina, ka tieši diskursa maiņa par nedzirdīgajiem un viņu kultūru ir praktiski ietekmējusi nedzirdīgo dzīves. Tieši Nedzirdīgo kultūras jēdziens ir izrādījies zīmīgs konstrukt, lai jēgpilni un patiesi aprakstītu nedzirdīgo cilvēku dzīves. Kurš to varēja iedomāties, ka pāršķirstot darba sludinājumus, mēs kādreiz ieraudzīsim – “meklējam sociālo darbinieku, kurš ir pazīstams ar Nedzirdīgo kultūru?” (Paden un Humphries 2006).

Autoraprāt, veselīgai un atvērta kultūrai jābūt spējīgai pieņemt atšķirīgo. Kultūrai nav jābūt izslēdzošai, bet gan ietverošai. Ja dzirdīgo sabiedrība spētu skatīties uz nedzirdību kā uz kaut ko unikālu un savdabīgu un spētu nedzirdīgos cilvēkus uzlūkot Nedzirdīgo kultūras kontekstā, tad abas sabiedrības grupas kļūtu kulturāli bagātāka un tolerantāka viena pret otru. ●

Par autoru

* Reinis Fjodorovs ir profesionāls fotogrāfs, kurš sadarībā ar LNS strādā pie portretu sērijas par nedzirdīgo cilvēku sapņiem.

Izmantotā literatūra

- Abushaira, Muhamed. 2014. Deaf Community Culture components and its relation to Hearing culture. Masters paper. University of King Abuzazi.
- Harlan, Lane, Phillard Richard un Hedberg Ulf. 2011. People of the eye: DEAF ETHNICITY AND ANCESTRY. Oxford: Oxford University Press.
- Mindel, Eugene, un Vernom Maccay. 1987. They grow in silence: Understanding deaf children and adults. Boston: College Hill Press.
- Nowell, Richard, un Marshak Laura. 1994. Fom understanding deafness and rehabilitation process. Boston: Allyn and Bacon.
- Padden, Carol, un Humphries Tom. 1988. Deaf in America: Voices from a Culture. Massachusetts: Harvard University Press.
- Padden, Carol, un Humphries Tom. 2006. INSIDE THE DEAF CUTURE. Massachusetts: Harvard University Press.
- Sabiedrībai par nedzirdību: viņi dzīvo kļūsumā. Rīga: Latvijas Nedzirdīgo savienība, 2000. 205 lpp.
- Sacks, Oliver. 1991. Seeing Voices. London: Picador.
- Shwartz, Sue. 1994. Choices in Deafness: Parents Guide to Communication Options. Bethesda: Woobine Mills Inc.

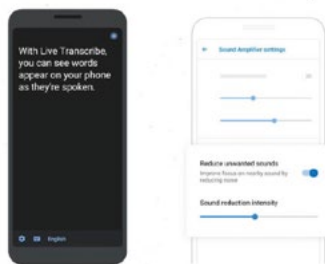
Teksts un foto: Nexter.org

PIECAS PĀRSTEIDZOŠĀKĀS 2019. GADA INOVĀCIJAS NEDZIRDĪGIEM CIVĒKIEM

Portāls Nexter.org apkopojis visas labākās ierīces, palīgīdzekļus un jauninājumus nedzirdīgiem un vādzirdīgiem cilvēkiem, kas parādījušies 2019. gadā.

Skaņas pārvēršana tekstā reāllaikā

ASV tehnoloģiju uzņēmums Google izlaida divas jaunas pieejamības funkcijas Pixel telefoniem un citiem telefoniem, kuri lieto vismaz 9. Android operētājsistēmu. Pirmā funkcija ir tiešas transkripcijas funkcija, kas pārvērš runu tekstā un parāda to displejā. Otra ir pielāgojams skaņas pastiprinātājs, kas ļauj nedzirdīgiem vai vādzirdīgiem cilvēkiem izmantot savu telefonu, lai ikdienā palīdzētu saprast citus cilvēkus. Tagad šie jauninājumi ir pieejami 70 valodās un ir ievērojams panākums nedzirdīgiem cilvēkiem paredzētu ierīču attīstībā.

Pirmā un vienīgā Starbucks kafējnīca ASV nedzirdīgiem un vādzirdīgiem cilvēkiem

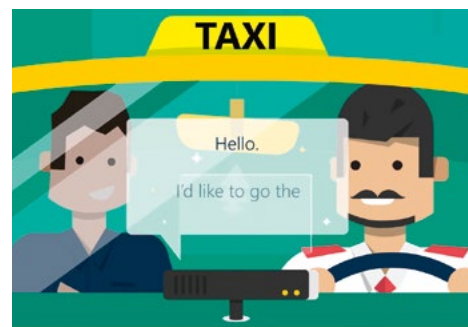
ASV galvaspilsētā Vašingtonā atvērta pirmā Starbucks kafējnīca nedzirdīgiem un vādzirdīgiem cilvēkiem. Jāpiebilst, ka visi Starbucks kafējnīcas darbinieki brīvi pārvalda amerikāņu zīmju valodu (*American Sign Language*). Pirmie kafējnīcas viesi no šīs nedēļas varēs pasūtīt savu iecienīto dzērienu un tērzēt ar baristu! Kafējnīcas darbinieki prot gan dzimto, gan zīmju valodu.

Zīmju valodas tulkošana

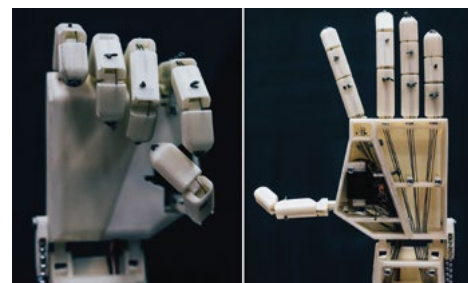
Šī jaunā tehnoloģija dod iespēju zīmju valodu pārveidot par balsi vai tekstu, bet balsi – par tekstu vai zīmju valodu. Kas tas ir? Tehnoloģijas nosaukums ir *KinTrans*:

iekārta aprīkota ar 3D kameru un mikrofonu un dod iespēju runu pārtulkot zīmju valodā un otrādi. Programma var precīzi atpazīt 98 % zīmju. Tas izgudrots ASV pilsētā Dalasā (Teksasā). Šeit var redzēt, kā notiek tulkošana no amerikāņu zīmju valodas angļu valodā: <https://dallasinnovates.com/kintrans-sign-language-tech-translates-movements-text-voice/>

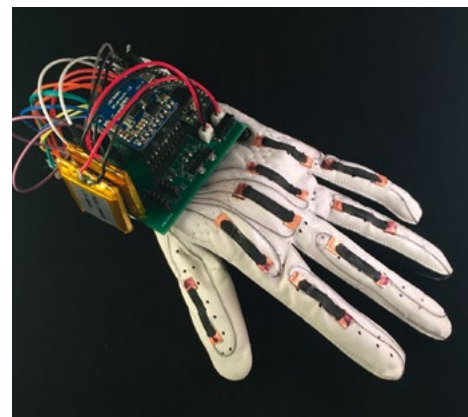
Zīmju valodas humanoīds (cilvēkroboti)

Antverpenes Universitātes (Beļģijā) radītais zīmju valodas humanoīds nedzirdīgajiem palīdz sazināties ar dzirdīgiem cilvēkiem. Tā ir 3D robotizēta roka, kas spēj tulkot vārdus zīmju valodā.

Viedais cimd

100 ASV dolāru vērtais cimd spēj pārvērst amerikāņu zīmju valodā (ASL) sacīto tekstu, kas tiek parādīts tālrunā ekrānā. Tam, kurš nēsā cimdus, tikai nepieciešams teksta burtus parādīt ASL alfabētā, un cimdus tos atpazīs un pārtulkos. ●

ŽURNĀLISTE AUSMA MUKĀNE UZRAKSTA GRĀMATU PAR LNS

(Turpinājums no 1. lpp.)

Vai bijāt pārsteigta par piedāvājumu uzrakstīt šo grāmatu? Kāpēc piekritāt?

Kā žurnāliste esmu līdzdarbojusies sociālā darba sistēmas izveidē Latvijā no 1991. gada kopā ar Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolas *Attīstība* ilggadējo rektori Lidiju Šilņevu.

Tagad sociālais darbs mūsu valstī ir ierasts un nostiprinājies, bet sākotnēji vajadzēja daudz skaidrot un pārliecināt, ka Latvijā jaunā profesija un izglītoti profesionāļi tajā ir nepieciešami. Vispirms izdevām laikrakstu, pēc tam žurnālu *Sociālais Darbinieks*. Starp citu, Ārija Baltiņa bija pirmā sociālā darba studente, kuru intervēju. Kā sociālā darba studenti atceros arī LNS viceprezidenti Inesi Immuri – viņas izpildīto melodeklamāciju kādā nodarbībā.

Sociālajam darbam, kā zināms, ir liela loma arī LNS darbībā, un tās darbinieku vidū ir daudzi sociālā darba speciālisti. Tā sociālais darbs kļuva par mūsu sadarbības kopsaucēju, un es piedāvājumu veidot šo grāmatu vairāk uzskatīju par likumsakarīgu un sevišķi par to nebrīnījos.

Kā tapa grāmata? Vai šajā procesā jums bija pārsteigumi vai problēmas?

Vaļsirdīgi jāatzīst, ka, pirmoreiz tiekoties ar LNS vadību, man tomēr bija vājš priekšstats gan par savienības darbību, gan par nedzirdīgo kopienu Latvijā. Tāpēc patiesībā viss uzzinātais par LNS aktīvo darbību un nedzirdīgo kopienas, varētu pat atzīt, ciešo brālību man bija patīkams pārsteigums.

Tieši izejot no šo savu sākotnēji niecīgo zināšanu pieredzes un pamazām iegūstot informāciju par LNS daudzveidīgo darbību, nedzirdīgo cilvēku prasēm un talantu izpausmēm, guvu pilnīgu

pārliecību – grāmatā jāparāda arī tagadnes situācija, nevis tikai jākoncentrējas uz vēsturi, kā sākotnēji man tika piedāvāts. Jo dzirdīgie cilvēki tikai tad var izrādīt lielāku pretimnākšanu, ja viņi zina un saprot, ar kādām grūtībām nedzirdīgajiem nākas saskarties, kas nepieciešams to iekļaujošākai ikdienai tieši šobrīd.

Galvenā problēma bija aptvert lielo informācijas klāstu. Kad kārtējo reizi atkal kaut ko jaunu uzzināju, māca bažas – vai tikai nav palicis nepamanīts vēl kāds nozīmīgs veikums, tradīcija, kāda attīstības nianse. Kā jau esmu uzrakstījusi grāmatas *Laika zīmes. Latvijas Nedzirdīgo savienībai 100* priekšvārdā, sākumā jutos kā plaša nezināmas informācijas okeāna krastā. Tikai brienot tajā iekšā, tiekot tālāk un dziļāk, izveidojās grāmatas pašreizējā struktūra un saturs. Kopumā radīju kādus piecus plānus, sākotnējam no pēdējā ievērojami atšķiroties.

Kādus materiālus izpētījāt grāmatas tapšanas procesā? Kādu materiālu pietrūka?

Informācijas apguve sākās tā, ka Sandra Gerenovska mani aizveda uz LNS vēstures muzeju un iepazīstināja ar šīs nepārspilēto dārgumu krātuves darbinieci Līgu Pauniņu, ar kuru pēc tam konstruktīvi sadarbojāties. Sevišķi pateicīga viņai esmu par daudzu vēsturisko fotogrāfiju atlasu un skenēšanu.

Atceros, ka muzeja pirmajā apmeklējumā uz mani spēcīgu iespaidu atstāja biezā 1962. gadā izdotā *Nedzirdīgo runas žestu vārdnīca*, kurā atveidotas vairāk nekā 3000 vārdu zīmes, fotomodeles lomā esot Gunai Briedei. Tāpat līdz tam nebiju dzirdējusi par nedzirdīgo tēlnieku Vilhelmu Treiju.

Konspektēju LNS projektos izdotās grāmatas, iegūstot informāciju par nedzirdīgo kultūru, psiholoģiju, kopienas dzīves būtību, pozitīvām izmaiņām likumdošanā un zīmju valodas lietojuma nostiprināšanu ar likuma spēku, intervēju “atslēgas cilvēkus” – prezidenti, viceprezidentes, lūdzu domes un valdes locekļus, LNS struktūru vadītājus,

bijušos neatkarības laika prezidentus un citus uzrakstīt savas pārdomas. Paladies visiem, kuri nebaidījās dalīties arī personiskākās atmiņās par bērnības un skolas gadiem, radot izpratni par nedzirdīgo patiesajām vajadzībām kopš agrīna vecuma.

Par neaizstājamu izziņas avotu man kalpoja LNS bagātīgā mājaslapa, laikraksts *Kopsolī*, kā arī pagājušā gadsimta pirmajā pusē 10 gadus iznākušais izdevums *Kurlmēmo Dzīve* – izlasīju visus numurus. Tā vien pietika laika tikt galā ar esošajiem materiāliem – nevarētu atzīt, ka kaut kā pietrūka.

Cits jautājums, ja kāds, teiksim, doktorantūras līmeņa students uzņemtos izpētīt noteikti arhīvos vēl esošus neapzinātus dokumentus, citur pieejamus materiālus par LNS un nedzirdīgo kopienu visā tās garajā pastāvēšanas vēsturē, sistematizētu visu zinātniski.

Kuri cilvēki vēl LNS jums palīdzēja ar informāciju, materiāliem?

Esmu pateicīga Jurim Grundulim par vairāku papīra formāta materiālu elektroniskā varianta sameklēšanu un atsūtīšanu man, kas strādāšanu padarīja raitāku. Grāmatā izmantotas daudzas Jura Grunduļa, Valda Kraukļa, Zigmāra Ungura, Ivāra Kalniņa uzņemtās fotogrāfijas. Ivārs Kalniņš arī uzrakstīja iedvesmojošu rakstu par nedzirdīga cilvēka plašajām iespējām, kad viņš izglītojas un LNS iegūst domubiedrus ieceru īstenošanai. Gunta Birnīte savu reizi palīdzēja ar tulkošanu zīmju valodā. Informācijā dalījās LNS reģionālo biedrību vadītāji.

Jāizceļ LNS kopējā labā autoritāte sadarbības partneru vidū, līdz ar ko viņi bija atsaucīgi savu viedokļu paudēji. Tāpat LNS ir godam pelnījusi grāmatā ievietoto Valsts prezidenta apsveikumu jubilejā, labklājības ministres un Latvijas Republikas tiesībsarga atzinības vārdus.

Grāmata iznākusi, vai esat apmierināta ar rezultātu?

Neslēpšu, ka LNS simtgadei veltītais izdevums man pašai patīk gan saturiski, gan vizuāli – tas ir mākslinieka un maketētāja Jāņa Rožukalna nopelns. Kopīgiem spēkiem ir radīts vērtīgs izziņas avots plašai lietošanai gan tagad, gan pēc gadiem. To apliecina arī kādreizējā LNS prezidenta Arnolda Pavlina grāmatai dotais kodolīgais vērtējums – “ūdensizturīga”, kas, manuprāt, nozīmē: bez tukšas muldēšanas, ar pamatīgu informatīvu noslodzi. ●

Teksts: Līga Pauniņa Foto: LNS muzeja arhīvs

JŪNIJS UN JŪLIJS LNS VĒSTURES LAPPUSĒS

JŪNIJS

- Nodibināta Ebreju kurlmēmo biedrība (*Hebraischer Taubstummenbund*) (11.06.1930 - 05.05.1937)
- Dibināta LNS Daugavpils reģionālā biedrība (08.06.1947)
- Nodibināta Daugavpils reģionālās biedrības Līvānu grupa (01.06.1952)
- Pirmais nedzirdīgo jauniešu izlaidums Raiņa vakara vidusskolā (1967)
- I Baltijas nedzirdīgo Deju svētki Dzegužkalnā, Rīgā (1977; attēlā)
- Nedzirdīgo kopīgi nosvinētie Jāņi Latvijā (1990)
- Kultūras nama *Rītausma* dejotāji piedalās Dziesmu un deju svētkos (1993)
- Pirmais pašdarbības festivāls Valmierā liek pamatu LNS ikgadējai tradīcijai (1996)
- Notiek ļaunprātīgs sprādziens kultūras centrā *Rītausma* (1996)
- Daugavpils un Rēzeknes MRU projekti uzvar konkursā invalīdu uzņēmējdarbības veicināšanai (1997)
- LNS amatiermākslas festivāls – folkloras svētki Daugavpilī (1997)
- Izdota grāmata *Sabiedrībai par nedzirdību* (2000)

- Inese Immure iegūst titulu *Sieviete Latvijai 2012* (2012)
- Cēsīs sarunu festivālā *LAMPA* vairākām diskusijām nodrošināts tulkojums zīmju valodā (2019)

JŪLIJS

- Reģistrēta nedzirdīgo organizācija Rīgā *Vispārējā kurlmēmo biedrība* (25.07.1928)
- Notiek 1. LNS kongress – no šī datuma aizsākās kongresu numerācija (1949)
- Nedzirdīgie dejotāji pirmo reizi piedalās *Vispārējos dziesmu un deju svētkos* (1965)
- Atklāts kultūras nams *Rītausma* (19.07.1969; attēlā)
- LNS delegācija 7 cilvēku sastāvā pirmo reizi piedalās Pasaules nedzirdīgo federācijas (WDF) kongresā Vīnē, Austrijā (1995)
- LNS 16. kongress notiek ārpus Rīgas – Rēzeknē (2005)
- Pirmie 8 surdotulki iegūst profesionālo pirmā līmeņa augstāko izglītību (2009) ●

Teksts: Zigmārs Ungurs
Foto: LNS muzeja arhīvs

DIVKĀRTĒJAIS ČEMPIONS

LNS simtajā gadā turpinām atcerēties mūsu slavenākos sporta sasniegumus. Šajā numurā pastāstīsim par divkārtējo nedzirdīgo olimpisko čempionu skrējēju NIKOLAJU DAMBERGU.

Viņš dzimis 1946. gada 7. septembrī. Jau skolas laikā sāka cītīgi trenēties vieglatlētikā kopā ar dzirdīgajiem jauniešiem. Daudz piedalījās sacensībās. Viņš saka, ka nedzirdīgajiem bija sacensības tikai vienu reizi gadā, bet ar dzirdīgajiem varēja piedalīties daudzās sacensībās.

Nikolajs atceras, ka katru gadu divus mēnešus bija treniņnometnes. Viņš tur bija vienīgais nedzirdīgais. N. Dambergs mēģinājis iesaistīt arī citus nedzirdīgos, bet tie nebija ar mieru, ka treneris uzliek lielas slodzes un jātrenējas 5 – 6 reizes nedēļā. Nikolajs toreiz skrējis 100, 200 un 400 metru distances, bet tomēr viņa pamata distance vienmēr bijusi 400 m.

Reiz Gruzijā viņam sāka sāpēt vēders un bija jāizgriež aklā zarna. Vēlāk Nikolajam radās arī citas veselības problēmas un sportu nācās pamest.

Viņa zvaigžņu stunda bija 1969. gada Nedzirdīgo olimpiskajās spēlēs Belgradā, Serbijā. PSRS izlases sastāvā viņš ieguva zelta medaļu gan 400 m skrējienā, gan 4 x 400 m stafetē.

Olimpisko rekordu sarakstā N. Dambergs pašlaik ir piektajā vietā ar rezultātu 48.0 sek., arī stafetē piektajā vietā ar rezultātu 3:16.6. Abas viņa olimpiskās zelta medaļas un arī citas var apskatīt LNS muzejā *Rītausmā*.

Pašlaik Nikolajs ievēro mierīgu dzīvesveidu, jau divus gadus vairs nestrādā. Reizēm ar dažiem draugiem aizbrauc pamakšķerēt. Uz LNS pasākumiem iet reti. ●

JUBILĀRI

Vēl ilgus gadus stipriem būt,
Daudz prieka vēl no dzīves gūt
Un sauli sirdī saglabāt –
Un dzīvi milēt nepārstāt!

Mīļi sveicam jūlija un augusta jubilārus!

JŪLIJS

Daugavpils biedrībā

5.07 NATĀLIJA LEITĀNE
17.07 REGĪNA ANSPOKA

Rīgas biedrībā

3.07 JEĻENA SMIRNOVA
4.07 LAIMONIS ZIRNĪTIS
11.07 TATJANA VASIĻJEVA
14.07 JURIS SALINIEKIS
18.07 IRINA FEDOTOVA
20.07 IGORS ŠČIGLINSKIS
22.07 VIKTORS BABIŠKO

23.07 ALEKSANDRINA EKŠTEINE

24.07 VALENTĪNA BERKULE

31.07 INTA DAMBERGA

Smiltenes biedrībā

16.07 SERGEJS JEGOROVŠ

Valmieras biedrībā

10.07 INESE MEDNE
20.07 LĪGA LANDRĀTE

Ventspils biedrībā

1.07 ANŽELA JAKOVĻEVA

Kuldīgas biedrībā

10.07 VILHELMĪNE VICINSKA

AUGUSTS

Rīgas biedrībā

7.08 RIMMA ŠMITE
7.08 RITA ZENĶE
8.08 DACE MIKSĪTE
10.08 ALVIS JANOVĪČS
12.08 LIENĪTE MEIKŠA
16.08 ANDRIS UBARSTS
21.08 VINETA MILJONE
28.08 ANFIZA KRAZE
29.08 LILITA JANŠEVSKA
31.08 EDMUNDS LENCIS
31.08 RITA IGAUNE

Rēzeknes biedrībā

26.08 ANDRIS FOMINS
27.08 MIHAILS DERGAČEVŠ

Ventspils biedrībā

22.08 ALĪNA VALENIKA

PIEDALIES!

Daiļdārzu un lauku sētu konkurss

Kopsoli sadarbībā ar Latvijas Universitātes Botānisko dārzu (Kandavas iela 2, Rīga) rīko daiļdārzu konkursu. Konkurssā var piedalīties visi *Kopsoli* lasītāji, kas ir izveidojuši skaistu daiļdārzu, vasarnīcas dārzu vai iekopuši skaistu lauku sētu un kuru apstādījumi un teritorijas ir sakoptas.

Aicinām skaisto dārzu un sētu īpašniekus līdz 31. jūlijam iesniegt prasīto informāciju, sūtot uz e-pastu **kopsoli@lns.lv**. **E-vēstulē jānorāda saimnieka vārds, uzvārds, tālruna numurs, biedrība, daiļdārza vai**

lauku sētas atrašanās vietas adrese, kā arī jāpievieno ne vairāk kā 5 dārza vai teritorijas fotogrāfijas. Foto vēlams uzņemt pēcpusdienā vai vakarā, kad nav tiešu saules staru. Svarīgi, lai redzams dārza kopskats, tāpēc vēlams bildēt no attāluma un no dažādiem leņķiem.

Iesniegtās bildes izvērtēs Botāniskā dārza eksperti, un *Kopsoli* publicēs intervijas ar skaistāko dārzu īpašniekiem. Trīs skaistāko dārzu un sētu saimnieki saņems arī dāvanas no Botāniskā dārza. ●

LNS DARBA LAIKS VASARĀ

SIA LNS Rehabilitācijas centrs

LNS Rehabilitācijas centrs strādās un pieņems klientus kā parasti, katru darba dienu, no pl. 8.30 līdz 17.

SIA LNS Surdotehniskās palīdzības centrs

SIA LNS Surdotehniskās palīdzības centrs atvaļinājuma laikā no 6. jūlija līdz 31. jūlijam Rīgā, Elvīras ielā 19 pieņems tikai dokumentus dzirdes aparātu un citu surdotehnisko palīgīdzekļu saņemšanai katru darba dienu no plkst. 9.00 līdz 15.00.

SIA LNS Surdotehniskās palīdzības centrs struktūrvienības: Liepājā, Ventspilī, Daugavpilī un Rēzeknē atvaļinājuma laikā būs slēgtas.

Atgādinām, ka dzirdes aparāta baterijas varat iegādāties *Benu* aptiekās, *Mēness aptiekās* un visās ārpus Rīgas Latvijas Pasta nodaļās.

LNS biedrības

Valmieras RB 6. – 19. jūlijs slēgts
Smiltenes RB 20. jūlijs – 2. augusts slēgts
Daugavpils RB 25. jūnijs – 15. jūlijs slēgts
Rēzeknes RB 20. jūlijs – 2. augusts slēgts
Ventspils RB 17. – 30. jūlijs slēgts
Liepājas RB 20. jūlijs – 16. augusts slēgts
Rīgas RB 20. – 27. jūlijs slēgts
Kuldīgas RB 13. – 26. jūlijs slēgts ●

LĪDZJŪTĪBAS

*Es pametu rūpes, lai aizietu tālē,
Lai ziedētu puķēs, un zaļotu zālē.*

Mūžībā aizgājis **IMANTS ZILBERTS**
(1.06.1956 – 27.04.2020)

Mūsu dziļā līdzjūtība bērniem – Ilzei,
Dainai, Ilutai un tuviniekiem.

*Imantu atmiņā paturēs
klasesbiedri un draugi*

KOP
SOLI

Izdevums "Kopsoli"
ISSN 1407 – 0170

Adrese: Elvīras iela 19, Rīga, LV-1083
E-pasts: kopsoli@lns.lv Tel.: 29180534

Redaktors v.i.: Inese Immure
Maketētāja: Ieva Immure
Iespiests: SIA "IBC PRINT BALTIC"

Sagatavots par Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Materiālu pārpublicēšana atļauta, tikai saskaņot to ar izdevuma redakciju.

Nākamais izdevums 26. augustā.